

HÄR BODDE
ERICH HOLEWA
FÖDD 1896 BERLIN
FLYDDE TILL SVERIGE
UTVISAD SEPT. 1938
DEPORTERAD 1942
MÖRDAD
AUSCHWITZ

FORUM
FÖR
LEVANDE
HISTORIA

ÅRSREDOVISNING 2019

FORUM FÖR LEVANDE HISTORIA

INNEHÅLL

Förord	3
RESULTATREDOVISNING	4
Inledning	4
Utställningar	7
Utbildning / fortbildning	15
Programverksamhet	19
Digital kommunikation	22
Kunskapsuppbyggnad	25
Internationellt samarbete	28
Samlat grepp mot rasism och hatbrott	31
Stärka demokratins motståndskraft	33
Kompetensförsörjning	35
Övrig återsrapportering	37
FINANSIELLA RAPPORTER	40
Sammanställning över väsentliga uppgifter	40
Resultaträkning	41
Balansräkning	42
Anslagsredovisning	43
Tilläggsupplysningar och noter	44

FÖRORD

Att titta bakåt och se vad vi har åstadkommit kan vara en lika svindlande känsla som att blicka in i framtiden.

Under året som har gått har det

demokratistärkande arbetet stått i fokus. Många aktiviteter har ägt rum på temat Demokratin och du. Vi har producerat utställningar, workshoppar för elever, faktamaterial, rapporter, samtalskvällar, fortbildningar, seminarier, hågkomstresor och mycket mer, ofta med utgångspunkt i eller i direkt samklang med forskarsamhället.

Våra utställningar produceras numera med olika målgrupper i sikte. Under kalenderåret 2019 kunde vi erbjuda två större utställningar för främst skolan, tre mindre utställningar för en kulturintresserad allmänhet en sommarutställning med fokus på internationell konst samt ett tiotal digitala utskrivbara utställningar, samtliga med koppling till Förintelsen. Flertalet av utställningarna har även gått på turné runt om i landet.

Forum för levande historia har i många år försökt lägga ner s.k. snubbelstenar till minne av personer som utvisades från Sverige och sedan mördades i Förintelsen.

Tillsammans med Föreningen Förintelsens överlevande, Judiska församlingen i Stockholm och Stockholms stad, fick vi äntligen möjlighet att placera ut tre snubbelstenar i Stockholm.

I vårt arbete med hågkomstresor har vi tillsammans med våra norska systerorganisationer gjort en särskild satsning

på Norge. Detta för att öka närheten till Förintelsens minnesplatser. Under året som gått har vi också genomfört resor till Polen, varav en för riksdagsledamöter tillsammans med Max Safir, judisk överlevande från Polen. Vi genomförde också en resa till romska minnesplatser i Polen för lärare och romska brobyggare.

Flera satsningar har gjorts för att kompetensutveckla lärare, offentliganställda och andra målgrupper i hur man kan bemöta antisemitism och rasism i samhället, ofta med ett historiskt perspektiv. 2019 var också året då vi återupptog samarbete med hågkomstcentret till Förintelsens minne, Yad Vashem i Israel. Tillsammans med Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet tecknade vi ett avtal som ska möjliggöra för svenska lärare att få pedagogisk utbildning av ledande forskare och pedagoger.

På hemmaplan har vi intensifierat och systematiserat vårt arbete med svenska vittnesmål. På Forum för levande historias webbplats finns nu samlat arbete som gjorts och görs med vittnesmål i Sverige, men också i andra länder.

Lärdomarna från Förintelsen är universella och viktiga att bevara och förmedla för att varje generation ska kunna göra idén om alla människors lika värde till sin.

Ingrid Lomfors

Överintendent

RESULTATREDOVISNING

INLEDNING

Forum för levande historia är en statlig myndighet under Kulturdepartementet. Myndighetens instruktion och regleringsbrev samt andra regeringsbeslut ger uppdraget för myndigheten.

Forum för levande historia arrangerade under året en resa till Förintelsens minnesplatser för romska brobyggare.

Om myndigheten

Forum för levande historia bildades som statlig myndighet 2003, där grunden var en informationsinsats om Förintelsen. Vi har publika lokaler och kontor i Gamla stan i Stockholm. Eftersom vi har ett nationellt uppdrag bedriver vi även verksamhet i hela Sverige, ofta i samverkan med lokala aktörer.

Verksamheten är kunskapsintensiv och bedrivs på vetenskaplig grund. Myndigheten har flera disputerade medarbetare och arbetar nära med forskarsamhället.

”Forum för levande historia har till uppgift att vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen.

Myndigheten har särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och kommunismens brott mot mänskligheten. Myndigheten ska sträva efter att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde.

Myndigheten ska bedriva utåtriktad verksamhet med inriktning på kunskap, kultur och utbildning. Verksamheten ska bedrivas i nära kontakt med pågående forskning, andra kultur- och utbildningsinstitutioner samt myndigheter, organisationer och föreningar vars verksamhet rör liknande frågor. Myndigheten ska verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde." (*Ur myndighetens instruktion*)

Vår verksamhet utgår från studier av Förintelsen

Det behövs kunskap om historien för att kunna förstå och påverka händelser i vår samtid. Myndighetens uppdrag är att arbeta med utgångspunkt i Förintelsen. I uppdraget ingår även att informera om kommunistiska regimers brott mot mänskligheten. Vi förmedlar kunskap om dessa brott mot mänskligheten på många sätt, till exempel genom våra utställningar, workshoppar, rapporter och seminarier samt inte minst vår innehållsrika webbplats.

Det har gått mer än sjuttio år sedan andra världskriget tog slut och fasorna i koncentrationslägren blev kända för allmänheten. Sedan dess har mängder av forskning, vittnesmål, föremål, foton och arkivmaterial ökat vår kunskap om hur de olika stegen som ledde fram till folkmord och förödelse. Att fortsätta minnas, forska, informera och utbilda om de skeenden som ledde fram till Förintelsen är av största vikt för att förstå hur vi kan motverka liknande skeenden i framtiden.

Vi främjar demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter

Myndigheten har i uppdrag att främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter. Samtidigt som vi är förankrade i historien står vi också stadigt i samtiden. Grundvärderingar om demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter utmanas ständigt och måste återerövas av varje ny generation.

Med utgångspunkt i Förintelsen arbetar vi därför aktivt för att främja demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter. I detta ligger även att motverka rasism och förmedla värderingen om alla människors lika värde. Även dessa teman återkommer i hela vår verksamhet, till exempel i utställningar, skrifter, seminarier, workshoppar och på webbplatsen.

Verksamhet i hela landet

Vårt uppdrag är att nå en stor spridning i hela landet. Det kräver samverkan med lokala och regionala aktörer för att

uppnå största möjliga effekt. 2019 har vi samverkat med över 100 samarbetspartners.

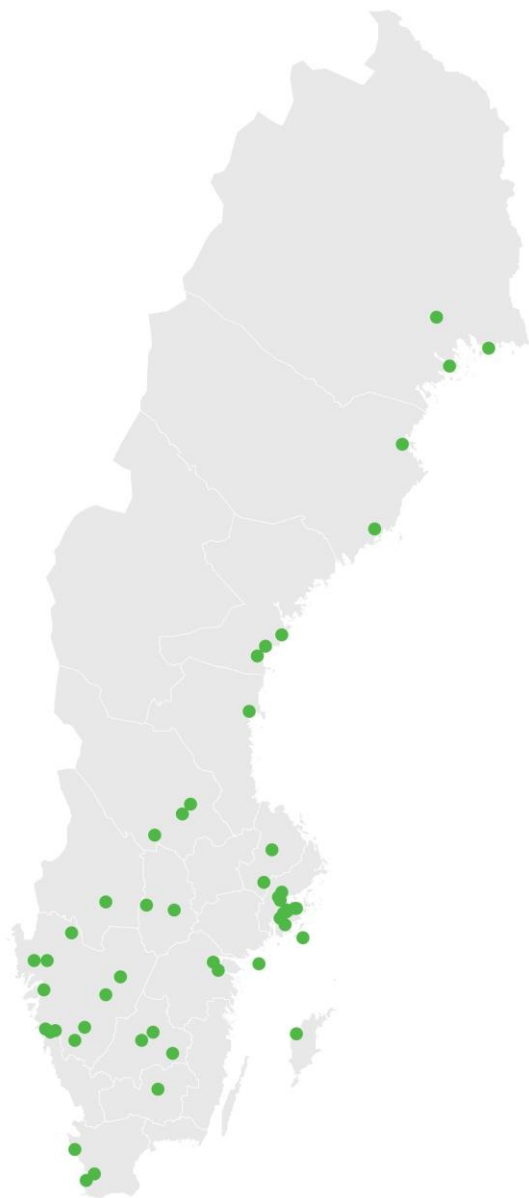
Vi arbetar på olika sätt för att nå ut så brett som möjligt i hela Sverige:

Vi turnerar aktivt våra utställningar till olika orter. Under 2019 har nio olika utställningar turnerat och visats på 40 platser runt om i Sverige. Läs mer om dessa i avsnittet om utställningar.

Vi erbjuder ett omfattande faktamaterial, övningar, filmer, poddar och utbildningar på vår webbplats, dvs det är tillgängligt för alla oavsett var i landet man bor.

Vi erbjuder kurser och seminarier för såväl lärare som offentligt anställda på många orter.

Vi stödjer högtidlighållandet av Förintelsens minnesdag över hela Sverige.

Kartan visar de orter där myndigheten har bedrivit verksamhet under 2019.

Flera målgrupper

Myndighetens huvudmålgrupp är lärare och elever i skolan. Vi arbetar även med andra målgrupper, framför allt civilsamhället, offentliganställda samt en kultur- och samhällsintresserad allmänhet.

Under 2019 har arbetet med att nå våra målgrupper fortsatt. Vår publika verksamhet inriktas även mot en kultur- och samhällsintresserad allmänhet. Vi har samarbetat med civilsamhället i flera olika verksamheter och arbetet med att forma offentliganställda har vidareutvecklats. Mer om hur vi arbetat gentemot olika målgrupper finns närmare beskrivet under respektive verksamhet i denna årsredovisning.

Röst i det offentliga samtalet

Myndighetens ämnesområden är aktuella i det offentliga samtalet, inte minst inom samhällsområden som demokrati, rasism och alla människors lika värde.

Vi deltar i det offentliga samtalet genom många delar av vår verksamhet. Det rör sig till exempel om våra utställningar, vår programverksamhet och vårt arbete runt om i landet. Myndigheten har också medverkat med tal, föreläsningar och debattinlägg i flera sammanhang.

En annan viktig del av att ta plats i det offentliga samtalet är arbetet med mediefrågor. Vi söker aktivt mediegenomslag för vår verksamhet i syfte att lyfta myndighetens frågor, samt för att sprida kunskap och öka kännedomen om vårt arbete.

Nedan redovisas det mediala genomslaget för myndigheten, mätt som antalet digitala artiklar där myndigheten nämns.

Genomslag i media	2017	2018	2019
Antal digitala artiklar	786	1 057	936

Vid en övervägande majoritet av de tillfällen som Forum för levande historia förekommer i media är nyheten initierad av

myndigheten själv. Det ger möjlighet att föra fram de sakfrågor och diskussioner som myndigheten själv vill prioritera.

Tematiskt arbete

Under 2019 har vi arbetat utifrån två övergripande teman för verksamheten: *Prata rasism* samt *Demokratin och du*. Tematiska fokusområden ger en större tydlighet av vårt erbjudande gentemot våra målgrupper och ger myndigheten en bättre och effektivare användning av resurserna.

Inom temat *Prata rasism* har vi under året bland annat genomfört utbildningar för lärare och offentliganställda. Vi har inom ramen för uppdraget att samordna den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott bland annat anordnat forumträffar, tagit fram en artikelserie med lärande exempel, anordnat ett seminarium på MR-dagarna samt en konferens för offentliganställda om arbete mot rasism. Vi har producerat en webbfortbildning om rasism och likvärdigt bemötande som lanseras våren 2020. I samarbete med förlaget Natur & Kultur har vi även tagit fram en webbaserad utbildning om att motverka rasism i förskolan och skolan.

Inom temat *Demokratin och du* har vi exempelvis producerat och öppnat utställningen *Yttrandefrihetens gränser* med workshop för skolelever. Vi har även producerat en mindre utställning om demokrati som lätt kan flyttas och visas på t.ex. offentliga platser. Utställningen visades under 2019 bland annat under Bokmässan och Järvaveckan där myndigheten medverkade. Vi har arrangerat en serie samtalskvällar med panelsamtal om demokrati och yttrandefrihet, lanserat tre korta filmer om demokrati och en samlande webbsida med material om demokrati. Vidare har vi tagit fram forskningsrapporten *Är skolan demokratifrämjande?* som lanserades i samband med ett frukostseminarium på temat för rapporten.

UTSTÄLLNINGAR

Forum för levande historia producerar årligen flera nya utställningar. De vänder sig delvis till olika målgrupper. Ett par utställningar vänder sig främst till skolelever och erbjuder därför pedagogiska workshoppar och lärarhandledning. Övriga utställningar vänder sig främst till en kulturintresserad allmänhet, och åtföljs av särskilda visningar. I samband med Förintelsens minnesdag produceras även en utskrivbar utställning.

Utställningen "Yttrandefrihetens gränser" handlar om yttrandefrihetens betydelse för en levande demokrati. Foto: Juliana Wiklund.

Vi producerar olika typer av utställningar med skiftande innehåll och gestaltning. Utställningarna tar alla avstamp i Förintelsen, men kan sedan variera i sitt fokus beroende på årets tema. 2019 hade vi "Prata rasism" och "Demokratin och du" som myndighetens två teman.

Sex nya utställningar

Under året har myndigheten producerat sex nya utställningar, vilket är något fler än tidigare år. Syftet med att ta fram olika slags utställningar är att nå fler och nya målgrupper. Med en bredd av fakta och förståelse, men även

känslomässiga upplevelser, ökar vi kunskapen och engagemanget inom våra ämnesområden.

- Yttrandefrihetens gränser
- Not the End
- Antisemitism – då och nu
- Plundring – början till ett folk mord
- Barns blick på Förintelsen
- Demokratin och du

Utställningar på turné i Sverige

Många av våra utställningar går på turné till olika orter runt om i landet.

Under 2019 har vi turnerat totalt nio utställningar som vi har producerat tidigare år. De har visats på 40 platser runt om i Sverige och har besökts av totalt ca 128 000 besökare. Dessa utställningar är:

- Propaganda – risk för påverkan
- Spelar roll
- Plundring – början till ett folkmord
- Alla människor – om rättigheter och lika värde
- Anne Frank – "Om jag bara får vara mig själv"
- Vi är romer – möt människorna bakom myten
- Demokratin och du
- Leve demokratin!
- Stämplad

Allmänt om utställningarna

Nyproducerade utställningar visas först i våra publika lokaler i Gamla stan i Stockholm. Vi har haft öppet för allmänheten sex dagar i veckan, vardagar kl. 12-17 och lördagar kl. 12-16. Bokade grupper kan även besöka våra utställningar vardagar före kl. 12. Totalt har vi haft öppet 286 dagar under året.

Utställningar	2017	2018	2019
Antal nyproducerade utställningar	3	4	6
Antal utställningar som visats	8	10	13
Antal visningsplatser	59	31	40
Antal miniutställningar för nedladdning	8	9	10

Utställningsbesökare	2017	2018	2019
Totalt antal besök i våra egna lokaler	22 300	25 900	29 900
Varav barn och unga	12 900	13 400	14 000
Andel barn och unga	58%	52%	47%
Totalt antal andra orter (ca)*	226 000	90 000	128 000
Summa besökare (ca)*	248 000	116 000	158 000

* Viss osäkerhet i siffrorna då de kommer från många olika aktörer.

Våra utställningar når regelmässigt ca 20 000 – 25 000 besökare per år i våra egna lokaler. Under 2019 har dock antalet besökare ökat och uppgick till 29 900. Det är vårt arbete med att nå nya målgrupper, bland annat en kultur- och samhällsintresserad allmänhet, som ligger bakom ökningen. Av de s.k. ströbesökarna, dvs ej skolklasser, var ca 57 % kvinnor och 43 % män. I och med att vi nu nått fler vuxna har andelen barn och unga bland besökarna minskat något till 47 %, trots att antalet barn och unga också har ökat.

Utställningarna når även många besökare vid turnéerna runt om i Sverige. Besöksantalet kan då variera stort beroende på var de visas.

Utöver de besök som anges i tabellen ovan har våra utskrivbara utställningar visats på många orter runt om i Sverige. För dem redovisas dock inga besökssiffror.

Workshoppar för elever

Vi tar alltid fram pedagogiska workshoppar till våra stora utställningar. De är två timmar långa, bygger på interaktivitet och dialog och tas fram med hänsyn till olika sätt att lära sig. Workshopparna utformas i dialog med fokusgrupper.

I Stockholm har vi hållit 471 workshoppar under året. Totalt har drygt 11 000 elever deltagit i dem. Vi har erbjudit följande tre workshoppar:

- *Alla människor*. En workshop om mänskliga rättigheter och lika värde för elever i åk 4-6. 85 workshoppar för 1 900 elever.
- *Spelar roll*. En workshop om civillurage och åskådarrullen för elever i åk 7-9 och gymnasiet. 201 workshoppar för 4 700 elever.
- *Yttrandefrihetens gränser*. En workshop om yttrandefrihetens gränser, utmaningar och möjligheter för elever i åk 7-9 och gymnasiet. 185 workshoppar för 4 500 elever.

Workshoppar	2017	2018	2019
<i>Workshoppar i våra egna lokaler</i>			
Antal tillfällen	491	485	471
Antal elever	12 100	11 800	11 100
<i>Workshoppar på andra orter</i>			
Antal tillfällen	89	165	111
Antal elever	1 900	3 900	2 100

Antalet workshoppar i våra lokaler ligger på ungefär samma nivå som tidigare år. Workshoppar på andra orter varierar beroende på vilka museer som visar utställningarna.

Utvärdering sker genom enkäter till deltagande lärare och elever. Enkätresultaten visar generellt att våra workshoppar är mycket uppskattade av både elever och lärare. Mer information om detta redovisas under respektive +utställning.

” Det märks att pedagogerna har stor vana av att handskas med olika situationer som kan uppstå och möta eleverna där de är.”
(Lärare om workshop)

Workshop i "Alla människor – om rättigheter och lika värde".

Alla människor – om rättigheter och lika värde

Utställningen handlar om alla människors lika värde. Den är framtagen speciellt för en ung publik, ca 10-12 år.

Under besöket får eleverna skapa egna utställningar och diskutera vad de själva kan göra för att verka för allas lika värde. En dramatiserad berättelse ger ett historiskt perspektiv på mänskliga rättigheter och fungerar som utgångspunkt för samtal. I workshoppen arbetar vi med de mänskliga rättigheterna och framför allt undersöker vi vad alla människors lika värde innebär.

Det övergripande syftet är att eleverna ökar sin förmåga och motivation att verka för allas lika värde. Mer konkreta effektmål är att öka kunskapen om mänskliga rättigheter, kännedom om hur innebörden av de mänskliga rättigheterna påverkar deras liv idag och insikt om att de inte kan tas för givna.

Vid utvärdering av utställningens workshop ansåg 100 % av lärarna att den passade bra eller mycket bra in i deras undervisning. 100 % ansåg även att vi uppnått målet med att utgå utifrån historiska händelser för att fördjupa förståelsen för mänskliga rättigheter.

Utställningen producerades 2015 av Forum för levande historia.

Utställningsplatser 2019:

- Forum för levande historia i Stockholm, 16 feb 2015 – pågående. Ca 2 000 besök under 2019.
- Jönköpings läns museum, 25 jan – 2 juni 2019. Ca 1 300 besök.

” Vi har gjort utställningen till en stående punkt i årskurs 5 eftersom vi tycker att den är så bra.”
(Lärare om Alla människor)

Utställningen "Spelar roll" belyser åskådarrollen.
Foto: Martin Skoog.

Spelar roll – en utställning om de som ser på och de som griper in

En utställning om åskådarrollen. Den som går därifrån. Den som inte säger ifrån. Den som genom att inte agera ger legitimitet åt övergrepp. Åskådare har haft en stor betydelse i många historiska händelser, men hade de möjlighet att agera och hur hade historien då sett ut?

Både i historien och idag ställs människor inför val som avgör om man blir en åskådare. Även om de flesta av oss skulle vilja agera är det få som väljer att gripa in. Vad beror det på? Vilka psykologiska faktorer ligger till grund för vårt agerande?

Utställningen berättar även om de som vägrar vara åskådare och som visar att det går att göra ett annat val. Ett val för medmännisklighet och civilkurage.

Ett syfte med utställningen är att göra besökarna medvetna om åskådarrollen och dess betydelse för ett skeende. Syftet är också att stärka besökarens vilja att stå upp för demokrati, tolerans och alla människors lika värde.

Vid utvärdering av utställningens workshop ansåg 99 % av lärarna att eleverna till viss del eller absolut ökat sina kunskaper om de psykologiska mekanismer som ligger bakom valet att inta en åskådarroll. 100 % svarade att eleverna fick ökad kunskap om att åskådarrollen har en betydelse.

Bland eleverna ansåg 90 % att de förbättrade sin kunskap om de psykologiska mekanismer som förklarar varför en människa väljer att inte en åskådarroll.

Utställningen producerades 2018 av Forum för levande historia.

Utställningsplatser 2019:

- Forum för levande historia i Stockholm, 21 sep 2018 – 1 juni 2019. Ca 12 700 besök under 2019.
- Norrbottens museum i Luleå, 16 aug 2019 – 14 juni 2020. Ca 28 000 besök under 2019.

” Thank you for an amazing exhibition! Very thought provoking.”
(Besökare om Spelar roll)

Yttrandefrihetens gränser

En utställning om yttrandefrihetens gränser. Demokrati byggs på fria röster, samtal och förmågan att lyssna även till det du inte gillar. När vi är fria att säga vad vi vill är det lätt att ta det för givet. Vad händer om samtalen tystnar?

Utställningens syfte är att öka kunskapen om yttrandefrihet, dess möjligheter och utmaningar samt betydelse för en levande demokrati.

Utställningen handlar om vikten av att olika röster kommer till tals, men också om svårigheter som kan uppstå. Med historiska exempel, dilemmafrågor och VR-upplevelse vill vi utmana besökare att reflektera och samtala med varandra.

Vid utvärdering av utställningens workshop ansåg 70 % av lärarna att eleverna fått ökad kunskap om yttrandefrihet och dess roll inom demokratin. Bland eleverna själva ansåg dock endast 39 % att de absolut fått mer kunskap.

Utställningen producerades 2019 av Forum för levande historia.

Utställningsplatser 2019:

- Forum för levande historia i Stockholm, 9 sep 2019 – 1 juni 2020. Ca 9 300 besök under 2019.

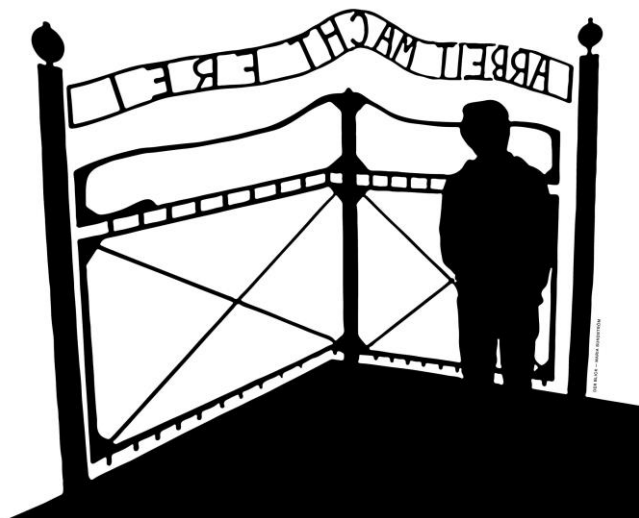

Bild ur konstutställningen "Not the End" som utforskade arvet av Förintelsen. Konstnär: Maria Sundström.

Not the End

En konstutställning om hur Förintelsen kan gestaltas i konsten. Hur påverkar arvet efter Förintelsen konsten och hur påverkas vi av konst om Förintelsen?

I utställningen utforskar 16 konstnärer, från vitt skilda bakgrunder och olika länder, arvet av Förintelsen.

Flera av konstnärerna har personliga erfarenheter av att leva i närheten eller i skuggan av Förintelsen. Hur har deras konstnärskap präglats av denna erfarenhet? Utställningen visar på komplexiteten och mångfalden i det konstnärliga uttrycket och erfarenheten av att bära en historia, som kan vara både ens egen och hela världens.

Detta var andra gången Forum för levande historia visade en renodlad konstutställning. Syftet med utställningen var att nå och beröra våra besökare på ett nytt sätt genom konsten och att ge nya ingångar till Förintelsen.

Utställningen producerades 2019 av Forum för levande historia.

Utställningsplatser 2019:

- Forum för levande historia i Stockholm, 13 juni – 24 aug 2019. Ca 5 400 besök.

” Tack för en vacker och fruktansvärt gripande utställning.”
(Besökare om Not the End)

Firande av fredsdagen den 7 maj 1945. Bild från utställningen "Leve demokratin!". Foto: Aftonbladet.

Leve demokratin!

Utställningen berättar om demokratins nedmontering i den tyska Weimarrepubliken under mellankrigstiden och de olika skeenden som ledde till att Hitler kom till makten. Den berättar om hur den folkvalda regeringen tappade kontrollen, hur lagar ändrades och hur diktaturen sakta fick fäste.

Situationen idag är annorlunda än den var i Tyskland under mellankrigstiden. Trots detta finns det likheter i samhällsutvecklingen. Vad finns det för lärdomar i det som hände då när vi ser på hur vi kan stärka vår demokrati i dag?

Utställningsplatser 2019:

- Forum för levande historia i Stockholm, 29 aug 2018 – 23 jan 2019.
- Stockholm, Botkyrka, Skellefteå och Färgelanda. Totalt ca 700 besök. Utställningen turnerar runt i Sverige genom vår samarbetspartner Folkets Hus och Parker.

Judisk begravningsplats i Strasbourg 2010. Bild från utställningen "Antisemitism – då och nu". Foto: Vincent Kessler, Reuters.

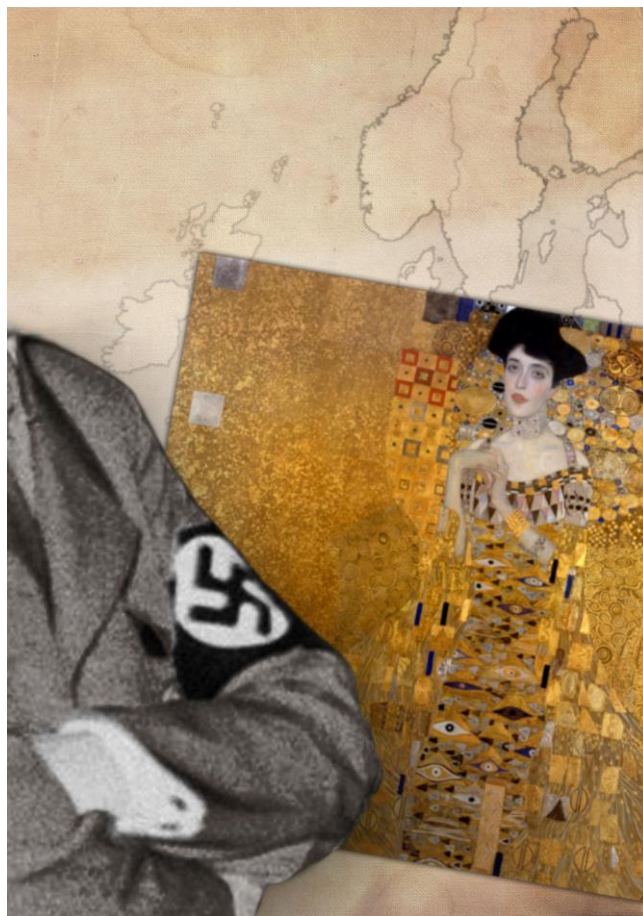
Antisemitism – då och nu

Med exempel från historien och i dag belyser utställningen antisemitism ur ett historiskt och samtida perspektiv. Den beskriver antisemitismens kärna och historik med nedslag i medeltiden, 1800-talet, under nazism, efterkrigstiden och idag. Utställningen innehåller också en del om förnekande av Förintelsen och antisemitismens konsekvenser. Den visades i våra lokaler och vi tog också fram en digital utskrivbar version.

Utställningen producerades 2019 av Forum för levande historia.

Utställningsplatser 2019:

- Forum för levande historia i Stockholm, 25 jan – 16 mars 2019.

Utställningen "Plundring – början till ett folk mord" handlar om den största plundringen i världshistorien. Fotomontage: Johan Back.

Plundring – början till ett folk mord

En utställning om nazisternas plundring av konst och böcker under Förintelsen.

Mellan 1933 och 1945 genomförde nazisterna den största plundringen av kulturföremål i världshistorien. Miljontals konstverk, antikviteter och över 100 miljoner böcker stals över hela Europa. Mästerverk av Rembrandt, Rubens och van Gogh stals men också böcker, musikinstrument, smycken, husgeråd och personliga brev.

Plundringen är en del av Förintelsen. Ett sätt att utplåna ett folk genom att beröva dem dess historia, kultur och mänsklighet. Miljontals föremål återkom aldrig till sina ägare efter andra världskriget. Idag utgör Förintelseöverlevande och ättlingars kamp för att återfå dessa föremål en viktig del av en personlig och historisk försoningsprocess.

Utställningen bygger på författaren Anders Rydells böcker "Plundrarna – Hur nazisterna stal Europas konstskatter" och "Boktjuvarna. Jakten på de försvunna biblioteken".

Utställningen producerades 2019 av Forum för levande historia i samarbete med Folkets Hus och Parker.

Utställningsplatser 2019:

- Forum för levande historia i Stockholm, 28 mars – 24 aug 2019.
- Stockholm, Nacka, Norsborg och Söråker. Totalt ca 800 besök. Utställningen turnerar runt i Sverige genom vår samarbetspartner Folkets Hus och Parker.

” Helt rätt att Forum för levande historia påminner om nazismens stora kulturstöld.”
(SvD 2019-04-04)

Barnteckning ur utställningen "Barns blick på Förintelsen".

Barns blick på Förintelsen

Dina och Jovan Rajs överlevde Förintelsen och har sedan 2001 besökt skolor runt om i Sverige och berättat om sina upplevelser, i syfte att bekämpa rasism, antisemitism och främlingsfientlighet.

I utställningen får vi följa Dina och Jovan Rajs historia genom hundratals teckningar och texter av barn och ungdomar som fått lyssna till deras livsberättelser. Utställningen innehåller även en psykologvetenskaplig analys av barnens och ungdomarnas sätt att förstå och ta till sig berättelserna och hur det uttrycks i teckningar och texter.

– Det gäller att dela med sig av sina i blod och tårar förvärvade erfarenheter. Det kan ge perspektiv, både bakåt i tiden och i framtiden, säger Dina och Jovan Rajs.

Utställningen producerades 2019 av Forum för levande historia i samarbete med Dina och Jovan Rajs samt konstnären och författaren Hanna Rajs Lara.

Utställningsplatser 2019:

- Forum för levande historia i Stockholm, 25 sep 2019 – 11 jan 2020.

Propaganda – risk för påverkan

Idag översköls vi av information och många vill påverka hur vi tänker och betar oss. Det här skapar stora demokratiska möjligheter, men ställer också krav på oss människor och vår förmåga till kritiskt tänkande.

Utställningen visar hur föreställningar om "det goda samhället" lyftes fram i propaganda i Nazityskland och Sovjetunionen under 1930- och 40-talen. Utställningen handlar också om dagens mediasamhälle, vad som styr medieflödet och hur mottagliga människor är för påverkan.

Syftet med utställningen är att stimulera kritiskt tänkande och källkritik. Genom att belysa propagandans mekanismer vill vi ge besökarna redskap för att få syn på och analysera manipulerande budskap de möter i vardagen och kunna hantera information mer medvetet. Kritiskt tänkande är en nyckelkompetens i ett demokratiskt samhälle.

Utställningen producerades 2017 av Forum för levande historia.

Utställningsplatser 2019:

- Kulturparken Småland i Växjö, 26 jan – 28 april 2019. Ca 4 100 besök.
- Jönköpings läns museum i Jönköping, 16 sep 2019 – 23 feb 2020. Ca 36 400 besök under 2019.

Utställningen "Anne Frank – Om jag bara får vara mig själv" har visats i Borås under året.

Anne Frank – "Om jag bara får vara mig själv"

Anne Franks dagbok och livsöde är välkänt. Hon växte upp i en tysk-judisk familj som flyttade till Holland för att undkomma nazisterna. Efter Tysklands ockupation tvingades de gå under jorden och höll sig gömda från 1942 till 1944, då de upptäcktes och fördes bort. Anne dog i koncentrationslägret Bergen-Belsen 15 år gammal.

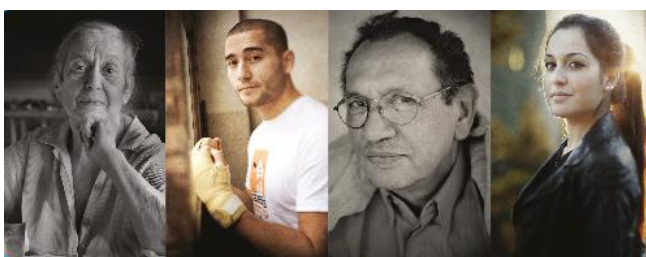
Utställningen består av två delar. I den första delen får besökaren genom berättelsen om Anne Frank följa hur en enskild person drabbades av fördomar och en rasistisk människosyn under Förintelsen. I utställningens andra del

möter besökaren ungdomar som i filmer berättar om sig själva, sin identitet och hur de bemöter fördomar idag.

Utställningen är producerad av Anne Frank House i Amsterdam och är vidareutvecklad och anpassad av Forum för levande historia.

Utställningsplatser 2019:

- Rydals museum i Borås, 7 maj 2018 – 31 jan 2019. Ca 700 besök under 2019, totalt ca 9 900 besök under hela utställningsperioden.
- En mindre version av utställningen har visats i Stockholm, Solna och Visby. Den turnerar runt i Sverige genom vår samarbetspartner Folkets Hus och Parker.

Utställningen "Vi är romer – möt människorna bakom myten" har visats i Norrbotten under året.

Vi är romer – möt människorna bakom myten

Romer är idag och har också historiskt varit utsatta för diskriminering, förföljelse och hot.

Utställningen berättar om romers vardag och historia. Om 500 år av utanförskap, tältliv, aktivism, glädje, traditioner, musik, och framtidshopp. Den bygger på intervjuer, foton och filmer gjorda med eller av romer. Den beskriver också vandrigen från Indien till Europa, språk och kulturarv.

Utställningen har varit en viktig del i vårt arbete gällande romers historia och i arbetet med att motverka antiziganism. Myndigheten har även fått särskilda medel från regeringen så att varje turnéort kan anställa pedagoger med kompetens gällande romers historia, kultur och traditioner.

Utställningen är producerad av Göteborgs stadsmuseum och utvecklad i samarbete med Forum för levande historia. Hösten 2019 har utställningen överläts till Romano Center i Väst, Göteborgs stad.

Utställningsplatser 2019:

- Norrbottens museum i Luleå, 15 sep 2018 – 9 juni 2019. Ca 27 800 besök under 2019, totalt ca 52 000 besök under hela utställningsperioden.

Utställningen "Demokratin och du" är en interaktiv miniatyrtställning med dilemmafrågor om demokrati.

Demokratin och du

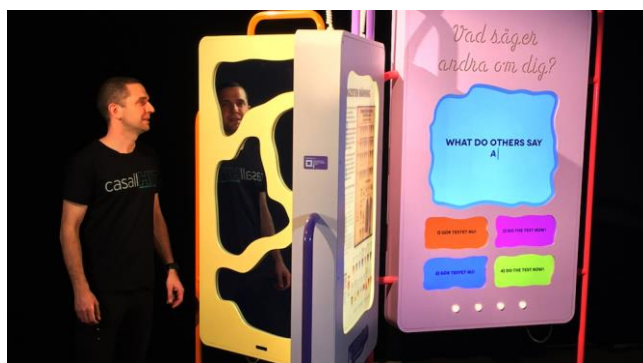
Att samtala, inkludera och lita på andra är grundläggande fundament i en demokrati. Men vad händer när samtalen tystnar, när förtroendet brister och när vi ställs mot dem? När känslan av delaktighet försvinner, och många slutar bry sig? Historien visar att det som urholkar en demokrati ofta sker gradvis, steg för steg.

Den interaktiva miniatyrtställningen *Demokratin och du* innehåller texter, bilder, filmer och dilemmafrågor.

Utställningen producerades 2019 av Forum för levande historia.

Utställningsplatser 2019:

- Stockholm, Järfälla, Örebro, Borlänge, Ludvika, Härnösand och Göteborg. Utställningen turnerar runt i Sverige genom vår samarbetspartner Folkets Hus och Parker.

Den interaktiva utställningen "Stämplad" diskuterar identitet och grupptillhörighet.

Stämplad

Vi bär alla på föreställningar om hur olika människor är utifrån hur de ser ut. Våra föreställningar grundar sig på de erfarenheter vi har. Sortering och kategorisering är ett nödvändigt sätt att hantera intrycken från vår omvärld, men ibland bygger de på rena fördomar.

Utställningen vill få besökaren att reflektera över hur vi skapar ett "vi" och "dom" och vad det kan leda till. Den primära målgruppen är unga vuxna i åldern 18-25 år, en ålder då man ofta funderar över identitet, grupptillhörighet och självkänsla.

Utställningen är framtagen speciellt för att turnera i stor skala och för att kunna fungera i olika miljöer. Samarbetsprojektet med Västarvet, Studieförbundet Sensus samt folkhögskolor och bibliotek i Västra Götaland har fortsatt även 2019.

Utställningen är producerad av Forum för levande historia.

Utställningsplatser 2019:

- Stämplad finns i två upplagor och har visats på totalt 12 platser under året. För att nå målgruppen har utställningen inte bara visats på museer, utan även i till exempel köpcentrum och folkhögskolor.

Tio utskrivbara miniatyppställningar

På Forum för levande historias webbplats finns tio nedladdningsbara miniatyppställningar. Det är mindre utställningar som enkelt kan skrivas ut i A2- eller A3-format för att sättas upp i olika sammanhang, till exempel i skolor och på bibliotek. Vissa av dem är enklare varianter av våra större utställningar.

Vi tar fram en ny miniatyppställning varje år inför Förintelsens minnesdag den 27 januari. 2019 producerade vi utställningen *Antisemitism – då och nu*.

Följande miniatyppställningar har funnits tillgängliga att ladda ned under året:

- *70 år sedan befrielsen*. Lyfter överlevandes berättelser och vittnesmål från tiden före, under och efter Förintelsen.
- *Aktion T4 - om människosyn i Nazityskland*. Handlar om människosynen i Nazityskland under perioden 1933–1945.
- *Aldrig mer! Om folk mord*. Belyser FN:s folk mordskonvention och ger exempel på mörka skeenden i historien och vår samtid där den har tillämpats.
- *Anne Frank – "Om jag bara får vara mig själv"*. Beskriver Anne Franks liv och diskuterar även identitet och fördomar idag.
- *Antisemitism – då och nu*. Med exempel från historien och i dag belyser utställningen antisemitism ur ett historiskt och samtida perspektiv.
- *Från demokrati till diktatur – steg för steg*. Om nazisternas maktövertagande i Tyskland på 1930-talet. Utställningen visar varför demokratin ständigt måste förklaras och försvaras.

- *Gulag – det farfar inte berättade*. En historisk berättelse och ett personligt porträtt som ger en bild av livet i Gulag.
- *Leve demokratin!* Om de olika skeenden som till slut ledde till att Hitler kom till makten, om hur den folkvalda regeringen tappade kontrollen, hur lagar ändrades och hur diktaturen sakta fick fäste.
- *Raoul Wallenberg: För mig finns inget annat val*. Berättelsen om den unge affärsmannen och diplomaten som under andra världskrigets slutfas räddade tiotusentals ungerska judar undan de nazistiska förintelslägren.
- *Romer under Förintelsen*. Romer är idag och har genom historien varit utsatta för diskriminering, förföljelse och hot. Under Förintelsen mördades flera hundra tusen romer på grund av sitt ursprung.

Analys och bedömning

2018 utvecklade vi ett nytt koncept för utställningsverksamheten. Syftet var att nå nya och fler målgrupper med flera och olika slags utställningar, både till innehåll och storlek.

Konceptet har fallit väl ut under 2019. Utställningarna har ofta ämnesmässigt kompletterat varandra, vilket skapat en känsla hos besökaren att det alltid finns mer att lära – både i bredd och fördjupning.

Vidare har olika utställningar bidragit till att olika generationer av målgrupper har mötts i lokalen. Ibland har det skapat kollisioner, men oftast har det bidragit till ett mer värde – en känsla av att detta är viktiga frågor för alla åldrar.

Vår satsning på särskilda sommarutställningar har gett oss nya besökare och även ett nytt medialt intresse. Våra utökade visningar på lördagar, på svenska och engelska, har också fallit ut väl.

Myndighetens pedagogledda workshoppar är mycket eftertraktade och är mycket uppskattade både av elever och lärare. Det pedagogiska arbetet utgår alltid från forskning och beprövade erfarenheter. Workshoppar kopplar ofta till skolans styrdokument.

Enligt våra utvärderingar fungerar workshopparna som bäst när det innehåller olika moment, olika sätt att lära och hög elevaktivitet. Varje vecka erbjuder vi 19 workshoppar och de blir snabbt bokade. Ett problem som ännu inte fått en optimal lösning är när en skola avbokar i sista stund, eller inte alls kommer.

En intern översyn visar också att det i hög utsträckning är samma skolor som bokar våra workshoppar. Därför har vi påbörjat ett arbete för att i nå ut till fler och nya skolor.

Vår samlade bedömning är att Forum för levande historia är ett uppskattat besöksmål hos flera olika målgrupper. Vi har behållit intresset hos vår främsta målgrupp, lärare och elever, samtidigt som vi fått nya besökare

UTBILDNING / FORTBILDNING

Forum för levande historia erbjuder fortbildningar för olika yrkesgrupper. Vår största målgrupp är skolans personal och då särskilt lärare som undervisar elever i åk 4-9 och på gymnasiet. Vi har dock även utbildat andra anställda inom regioner, kommuner och statliga myndigheter.

Vi har genomfört 16 lärarseminarier under året. Foto: Victoria Carlqvist.

Ett effektivt sätt att nå ut till många ungdomar är att fortbilda lärare och andra pedagoger. De kan i sin tur förmedla kunskap och värden till sina elever. Därför har vi arrangerat eller medverkat i ett stort antal utbildningstillfällen för lärare under året. Målgruppen är i första hand lärare i grundskolans senare årskurser och på gymnasiet som undervisar i historia, samhällskunskap, religion eller svenska.

Fortbildningen för lärare är anpassad till läroplanen och andra styrdokument för skolan. Övergripande teman på årets utbildningar har varit villkoren för och hoten mot demokrati och mänskliga rättigheter. Vi belyser detta i perspektivet av historiska händelser som Förintelsen, folkmord och brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer.

Våra lärarfortbildningar genomförs antingen som lärarseminarier, distanskurser eller studie-/exkursionsresor. De senare åren har vi också erbjudit uppdragsutbildningar via universitet och högskolor. I samarbete med Göteborgs universitet har vi även utvecklat en universitetskurs på temat *Historiografi, exkursionspedagogik och Förintelsens minnesplatser*.

Fortbildningarna syftar till att utveckla lärarnas kompetens att undervisa demokratifrämjande med utgångspunkt i Förintelsens historia.

Vi vänder oss också till andra grupper än skolan med vår verksamhet. Till exempel har vi under året haft utbildningar

om rasism för offentligt anställda inom ramen för ett särskilt regeringsuppdrag.

I tabellen nedan redovisas samtliga utbildningsaktiviteter under året oavsett om de finansieras av grundanslaget eller genom särskilda regeringsuppdrag (se nedan). De aktiviteter som ingår i regeringsuppdrag särredovisas även under separata rubriker nedan.

Totalt antal aktiviteter	2017	2018	2019
Lärarseminarier			
antal tillfällen	25	32	16
antal deltagare	1 000	1 246	565
Distanskurser			
antal kurser	2	3	3
antal deltagare	57	150	106
Universitetskurser			
antal kurser	1	1	1
antal deltagare	22	25	25
Studieresor			
antal studieresor	2	1	3
antal deltagare	55	20	56
Utbildningar för offentligt anställda			
antal kursstillfällen	35	18	7
antal deltagare	1 900	747	487

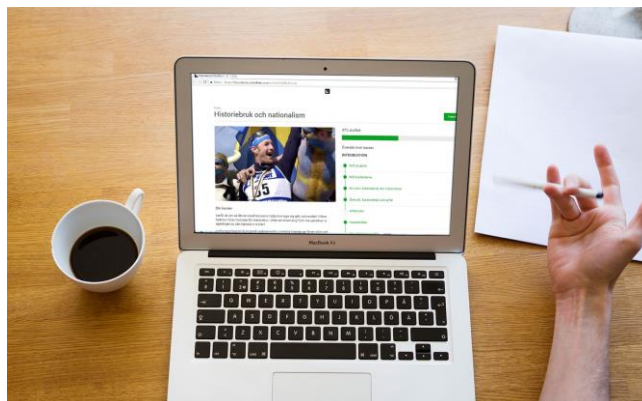
Lärarseminarier

De flesta utbildningstillfällen har varit endags- eller halvdagsseminarier med föreläsningar, workshopar och erfarenhetsutbyte mellan deltagarna. Lärarseminarierna har oftast anordnats i samarbete med andra myndigheter, intresseorganisationer, kommuner eller museer. Exempel på teman har varit propaganda, demokratifrämjande, antisemitism, rasism och rasismens historia samt Förintelsens historia.

Totalt har 565 personer deltagit i de lärarseminarier som vi har arrangerat runt om i Sverige under året. Antalet fysiska fortbildningar har minskat till förmån för satsningar på webbaserade fortbildningar och att arbetet med fortbildningsresor tog mycket resurser i anspråk. Ca 70 % av deltagarna var kvinnor och 30 % var män.

Lärarseminarier utvärderas efter varje tillfälle genom att deltagare får besvara en enkät. 93% av samtliga deltagare ansåg att fortbildningen som helhet var bra eller mycket bra.

Fem av seminarierna hölls på temat Att undervisa om rasism / Prata rasism. De ingår i regeringsuppdraget *Utbildning om rasism och intolerans* som beskrivs nedan.

"Historiebruk och nationalism" ges som distanskurs.

Distanskurser för lärare

Förutom lärarseminarierna har vi anordnat tre distanskurser, varav en på temat Historiebruk och nationalism samt en på temat Att undervisa om rasism. Ytterligare en kurs "Att motverka rasism i förskola och skola" som tagits fram av Natur och Kultur i samverkan med Forum för levande historia har erbjudits till skolans personal via Natur och Kultur. De två kurserna om rasism ingår i regeringsuppdraget Utbildning om rasism och intolerans som beskrivs närmare nedan.

Kursen "Historiebruk och nationalism" syftar till att ge nya verktyg för att kunna ta svåra samtal i klassrummet där olika historieskrivningar står emot varandra.

Ytterligare en distanskurs för lärare har utvecklats under året. Den nya kursen "Svåra frågor i klassrummet – hur kan antidemokratiska uttryck, Förintelseförnekelse och falska nyheter bemötas?" kommer att erbjudas lärare från vårterminen 2020. Syftet med kursen är att lärare ska stärka kunskaper och förmågor att hantera antidemokratiska uttryck, Förintelseförnekelse, konspirationsteorier, alternativa fakta och extremistiska yttranden. Genom kursen får pedagoger möjlighet att reflektera över sin roll och hur de kan bidra till ett mer konstruktivt samtalsklimat i linje med skolans värdegrund.

Distanskurserna hade sammanlagt 106 deltagare från hela landet och även här var ca 70 % av deltagarna kvinnor och 30 % män. En fördel med distanskurser är att alla kan delta på lika villkor, oavsett var i landet man bor. De två distansutbildningarna som getts i egen regi har fått mycket goda resultat i utvärderingarna där 81 % av samtliga deltagare är mycket nöjda med kursen generellt.

Fortbildning för museipersonal

Forum för levande historias kompetens efterfrågas också av andra kulturinstitutioner som ska arbeta med frågor som rör Förintelsen. Vi utbildar dessutom löpande museipedagoger på andra orter i samband med att våra utställningar går på turné.

Svenska elever besöker en massgrav för judiska offer utanför Józefów i Polen. Foto: Hampus Andersson.

Hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser (särskilt regeringsuppdrag)

Att ta del av historiska minnesplatser på plats ger en fördjupad förståelse och kunskap. Under året anordnades flera utbildningsresor med anledning av att myndigheten fått ett nytt uppdrag att stärka förutsättningarna för resor till Förintelsens minnesplatser. Sammanlagt deltog 56 personer på resorna.

En studieresa till Oslo utvecklades och genomfördes i samverkan med det svensk-norska samarbetscentret Voksenåsen för att studera Förintelsens minnesplatser ur ett nordiskt perspektiv.

En studieresa till Polen för riksdagsledamöter arrangerades i samverkan med Segerstedtsinstitutet.

Ytterligare en resa till Polen arrangerades för pedagoger och romska brobyggare. Syftet med denna utbildningsresa var att visa på hur man kan lyfta det romska folk mordet vid exkursionsresor till Polen.

Forum för levande historias webbplats har också utökats med resurser för lärare som reser med sina elever till Förintelsens minnesplatser i Norge eller i Polen. Utöver detta har en webbplats utvecklats med stödmaterial för de pedagoger som leder resor till Förintelsens minnesplatser.

I samarbete med Segerstedtsinstitutet vid Göteborgs universitet har vi åter erbjudit den poänggivande universitetskursen *Historiografi, exkursionspedagogik och Förintelsens minnesplatser* (7,5 hp).

Kursen syftar till att ge yrkesverksamma lärare och pedagoger redskap att öka elevernas medvetenhet och förståelse av bland annat rasism och antisemitism. Den ger kunskap om hur historiska minnesplatser kan användas i undervisningen och verktyg för att arbeta med studieresor som pedagogisk form. Under året har den kurs som startade 2018 slutförts och ytterligare en påbörjats, vilken examineras i januari 2020. Den hade 25 deltagare. Antagning för en tredje kurs som genomförs vårterminen 2020 har gjorts under hösten 2019.

Vid alla antagningsomgångar har söktrycket varit stort vilket visar på ett behov av denna typ av fördjupande utbildning för pedagoger.

Utbildning om rasism och intolerans (särskilt regeringsuppdrag)

Forum för levande historia har haft ett särskilt regeringsuppdrag att genomföra utbildningsinsatser om olika former av rasism och intolerans i historien och idag till skolans personal och andra relevanta yrkesgrupper. Regeringsuppdraget inleddes 2015 och förlängdes till och med 2019. Satsningen ska bidra till att skapa ett jämlikt samhälle präglad av respekt för alla människors lika värde och rättigheter och till att främja demokratin.

Vi redogör nedan översiktligt för regeringsuppdraget som även återrapporteras i särskild ordning.

Dembra – demokratisk beredskap mot rasism, antisemitism och antidemokratiska attityder

Under året har vi ingått som part i det nordiska pilotprojektet Dembra. Dembra är utvecklat av HL-senteret (Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter) i Oslo. Utgångspunkten i Dembra är att det bästa sättet att förebygga attityder som hotar demokratin – såsom rasism och antidemokratiska ideologier – är en demokratisk skolkultur baserad på deltagande och kritiskt tänkande. Dembra innebär en "helskolan-ansats" för ett aktivt och systematiskt värdegrundsarbete på de deltagande skolorna.

Arbetet på skolorna har letts av en Dembra-grupp och genom projektet har vi erbjudit de två pilotskolorna stöd för att identifiera skolans behov, vägledning och uppföljning av eget arbete, kompetensutveckling för alla skolmedarbetare med fokus på kunskap och metoder för att förhindra rasism och extremism samt tillfällen för reflektion och erfarenhetsutbyte med kollegor och andra. Under året har skolornas Dembra-grupper fått löpande vägledning och utbildning i Oslo och på Forum för levande historia. Skolsamlingar med kompetensutveckling för skolornas personal har genomförts med sammanlagt 130 deltagare.

Utvärderingar visar att 70 % av deltagarna på skolsamlingarna var positiva till skolans deltagande i Dembra och den kunskapspåfyllnad de fick men såg utmaningar med arbetet på skolan. Tre av fyra ansåg att det är nödvändigt med en vägledande institution.

Fortbildning för skolans personal

Vi har under året anordnat en distanskurs på temat *Att undervisa om rasism*. Den syftar till att stärka lärare i arbetet med rasismens uttrycksformer och historia, samt göra läraren uppmärksam på sin egen attityd och undervisning.

Ytterligare en webbkurs, *Att motverka rasism i förskola och skola*, har tagits fram av Natur och Kultur i samverkan med Forum för levande historia.

Under året har vi tillgängliggjort ett webbaserat undervisningsmaterial om antisemitism, *Antisemitism då och nu*, som tagits fram i samarbete med Svenska kommittén mot antisemitism.

Vi har även tillgängliggjort vårt digitala klassrumsmaterial och fördjupningsmaterial om rasism i historien och idag. Det vänder sig till högstadiet och gymnasiet och har till syfte att utveckla elevernas kritiska tänkande genom övningar i källkritik och historiebruk. Där får eleverna arbeta med händelser i Sveriges historia som kan kopplas till afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi och rasism mot samer. Detta klassrumsmaterial har en betydligt högre användning jämfört med andra klassrumsmaterial vi har.

Utbildningar för offentligt anställda

2016 utvidgades regeringsuppdraget till att utöver skolan även omfatta utbildning av andra offentliganställda yrkesgrupper. Syftet med utvidgningen var att förmedla kunskap om rasismen och dess olika former i historien och idag till offentliganställda som i sin verksamhet möter personer som utsätts för rasism.

Under året har vi genomfört 7 utbildningstillfällen och nått nära 500 offentliganställda. Anledningen till att de fysiska fortbildningstillfällena minskade från tidigare år var att resurserna styrdes om mot att skapa en webbaserad fortbildning som skulle kunna finnas tillgänglig även om uppdraget avslutades. En klar majoritet av deltagarna var kvinnor, drygt 70 %. Uppföljningen visar att ca 80-90 % var nöjda eller mycket nöjda med fortbildningen som helhet.

En konferens om arbete mot rasism för offentliganställda har genomförts med 240 deltagare. Syftet med konferensen var att sprida lärdomar som dragits från det arbete som bedrivits inom ramarna för den nationella planen och att förmedla grundläggande kunskap om rasism.

Under året har vi tagit fram en kunskapsmanställning om likvärdigt bemötande i myndigheter.

Vi har även utvecklat webbfortbildningen *Kunskap om rasism och likvärdigt bemötande* för offentliganställda. Den är framtagen utifrån våra erfarenheter av att ha hållit i fortbildningar om rasism i historien och idag, samt att bemötandefrågor är viktiga när vissa yrkesgrupper möter invånare utsatta för rasism. Kursen består av utbildningsfilmer, ljudraman om bemötandesituationer, faktatexter och reflektionsövningar. Den har till syfte att svara mot målgruppens efterfrågan på mer handfasta verktyg för att arbeta mot rasism i den egna yrkesrollen. Webbfortbildningen kommer lanseras under mars 2020 och har utvecklats i nära samarbete med målgruppen och har testats på olika referensgrupper. Vår ambition är att den ska kunna utgöra ett första steg i ett utvecklingsarbete där fler insatser krävs för att resultat ska kunna nås.

Regeringsuppdraget om rasism och intolerans	2017	2018	2019
Fortbildning för skolans personal			
antal tillfällen	18	16	5
antal deltagare	892	694	166
Distanskurser			
antal kurser	-	2	1
antal deltagare	-	100	46
Utbildningar för offentligt anställda			
antal kurstillfällen	35	18	7
antal deltagare	1 900	747	487

Analys och bedömning

Fortbildningsverksamheten består av flera olika former av kurser och seminarier men också processtöd. Uppföljningar gjorda nära inpå genomförda aktiviteter visar att deltagarna anser att insatserna är relevanta, håller hög kvalitet och motsvarar deras förväntningar. Ändå finns det anledning att fundera över vad som kommer vara viktigast att satsa på framöver. Lärare och annan skolpersonal har allt mer ont om tid för kompetensutveckling och det är en verklighet vi behöver förhålla oss till. Samtidigt talar forskning och effektutvärderingar om att lärande som sker över längre tid är det som på sikt får effekt. Dessa två faktorer får vägas mot varandra i planeringen av fortbildningsverksamheten.

Det ambitiösa projektet Dembra som vänder sig till skolan som helhet har i Norge visat sig vara ett framgångsrikt arbetssätt för att uppnå förändring i verksamheten på skolan men det är tidskrävande och tar mycket personalresurser i anspråk. Kan en svensk modell som möjliggör att många skolor kan ta del av detta arbetssätt utvecklas?

En analys av hur väl vi når ut till hela landet, till både nya och mer erfarna lärare och till olika typer av skolor med olika förutsättningar skulle behöva genomföras för att utvärdera om vår fortbildningsverksamhet når de mål vi har gällande spridning.

Gällande utbildningsinsatserna om rasism och intolerans som var ett regeringsuppdrag som skulle avslutas under 2019 planerades verksamheten utifrån att det var sista året för uppdraget. Vi valde därför att utveckla webbfortbildningar som skulle kunna användas även efter att uppdraget avslutats. Med beskedet att uppdraget får en fortsättning kommer fortbildningsverksamheten för nya målgrupper att vidareutvecklas och utökas under 2020.

Vår samlade bedömning är att Forum för levande historias erbjudande om fortbildningar är efterfrågade och att det finns en potential att utveckla arbetet mer än vad våra nuvarande resurser tillåter. Vi avser att framöver se vilka andra former av processtöd som myndigheten skulle kunna ge till både skolor, myndigheter och kommuner för att i större mån svara mot det intresse för stöd i arbetet inom våra kunskapsområden som finns.

PROGRAMVERKSAMHET

Forum för levande historia har högtidlighållit Förintelsens minnesdag, bland annat på Raoul Wallenbergs torg i Stockholm.
Foto: Juliana Wiklund.

Förintelsens minnesdag

Den 27 januari samlas människor över hela världen i en årlig manifestation. Det är den internationella minnesdagen för Förintelsens offer – samma datum som förintelselägret Auschwitz-Birkenau befriades 1945. Sedan 2001 har det varit en nationell minnesdag och 2005 deklarerade FN denna dag som internationell minnesdag.

Varje år uppmärksammar Forum för levande historia minnesdagen. Det är en dag då vi hedrar minnet av alla som mördades under Förintelsen och av dem som kämpade mot nazismen. En dag för alla som vill uttrycka sitt stöd för alla människors lika värde.

I Stockholm arrangerade vi en minnesceremoni på Raoul Wallenbergs torg, med bland annat ljusständning och tal av överlevande från Förintelsen. Ca 600 personer deltog i

ceremonin som bevakades av flera medier och direktsändes i SVT. Myndigheten var även samarbetspart vid minnesceremonin i Stora synagogan i Stockholm samt vid den ceremoni som anordnades av den romska organisationen É Romani Glinda i Hedvig Eleonora kyrka i Stockholm.

I samband med Förintelsens minnesdag bjöd myndigheten in den amerikanska historikern Deborah Lipstadt till Sverige. Lipstadt är professor och en av de ledande auktoriteterna inom forskningen om Förintelsen. Besöket gjorde det möjligt att genomföra en rad arrangemang, bland annat visades filmen *Denial* som handlar om rättegången mellan Lipstadt och Förintelseförnekaren David Irving. Arrangemang genomfördes på tio platser i Sverige i samarbete med Folkets hus och parker.

Vi har även arbetat med att sprida kunskap om minnesdagen i hela Sverige. I samband med Förintelsens minnesdag arrangerade lokala aktörer manifestationer, seminarier och andra aktiviteter på många orter. Många av dem rapporterades in till vårt minnesdagskalendrium som samlar information om dessa aktiviteter. 2019 rapporterades 160 aktiviteter in på 68 orter. Det är ungefär lika många orter som förra året, men färre aktiviteter. Sannolikt ordnas dock många aktiviteter som inte rapporteras in till kalendriet.

Förintelsens minnesdag	2017	2018	2019
Antal inrapport. programpunkter	215	248	160
Antal inrapporterade orter	102	70	68

Varje år tar vi fram en ny nedladdningsbar miniatyrbildning inför Förintelsens minnesdag som kan användas av arrangörer runt om i Sverige. 2019 års miniatyrbildning var *Antisemitism – då och nu*.

Mirelle Gyllenbäck talade på den romska minnesceremonin i Stockholm 2 augusti.

Romska minnesceremonier

Den 2 augusti är årsdagen av den s.k. "zigenarnatten", då ca 3 000 romer mördades i Auschwitz. I Stockholm och i Göteborg genomförde vi minnesceremonier med anledning av detta. De genomfördes i samarbete med Sveriges Internationella Roma Filmfestival och Länsstyrelsen i Stockholm samt Göteborgs Handelshögskola.

Programaktiviteter

Under året har vi haft öppna programaktiviteter för allmänheten i våra lokaler, ofta i form av panelsamtal. De flesta av dessa har ägt rum på kvällstid. Vi har bjudit in till totalt fjorton programaktiviteter i våra lokaler under året.

Våra programkvällar filmas och livesänds också på nätet.

Sju av dem ingick i en serie om demokratins utmaningar och möjligheter:

- Hur mår demokratin?
- När vi ställs mot dom
- När samtalen tystnar
- När förtroendet brister
- Ska man tala med extremister?
- Nätet och demokratin, hot eller möjlighet?
- Grumlighetens retorik – så påverkar språket demokratin

Sju av programaktiviteterna berör andra frågor inom myndighetens verksamhet:

- Snubbelstenar och minneskultur
- Räddningen av slovakiska judar undan Förintelsen
- Vikten av vittnesmål – Elie Wiesels bok *Natten*
- Hur kan vi minska antiziganismen idag?
- Kvinna och journalist med livet som insats – årets Per Angerpristagare Najwa Alimi
- Övergripp och folkmord under det Osmanska riket 1915-1916
- En musikalisk och litterär afton om Nelly Sachs

Programaktiviteter	2017	2018	2019
Antal tillfällen i våra lokaler	7	10	14
Antal deltagare	671	942	1 580

Antalet programaktiviteter på Forum för levande historia har ökat ytterligare något och vi har också fått fler besökare. För att fler ska ha möjlighet att ta del av dem har vi även filmat och live-streamat de flesta programaktiviteter och gjort dem tillgängliga på vår webbplats.

Vi har även genomfört eller samarbetat om programaktiviteter på andra platser. Som en del av uppdraget att informera om kommunistiska regimers brott mot mänskligheten har vi till exempel stöttat Julian Betters föredrag om att vara barn i Gulag. 1700 elever vid 10 olika skolor har deltagit.

Stockholms första snubbelsten, till minne av Erich Holewa.

Bild: Juliana Wiklund.

Snubbelstenar

En s.k. "snubbelsten" är ett minnesmärke i form av en gattsten med en inskription som identifierar en person som föll offer för Förintelsen. Stenen placeras på personens senast kända bostadsadress. Runt om i Europa har omkring 70 000 snubbelstenar lagts ned.

På initiativ av Forum för levande historia, Föreningen Förintelsens Överlevande och Judiska församlingen i Stockholm har Sverige och Stockholm under 2019 fått sina första tre snubbelstenar. De påminner oss om människor som fick en tillfällig respekt i vår stad men som utvisades och sedan dödades under Förintelsen.

” Att Stockholm får sina första snubbelstenar gör mig glad och stolt. De personer som föll offer för Förintelsen får vi aldrig glömma bort.”

(Jonas Naddebo (C), kultur- och stadsmiljöborgarråd i Stockholm)

Raoul Wallenberg-priset

Raoul Wallenberg-priset instiftades 2013. Det delas ut årligen av stiftelsen Raoul Wallenberg Academy som är en självständig organisation, helt fristående från Forum för levande historia.

Priset ges till en person som i Sverige arbetar i Raoul Wallenbergs anda, främst genom kunskapshöjande insatser för barn och ungdomar om främlingsfientlighet, intolerans och alla människors lika värde.

Vi medverkar i arbetet genom att delta i juryn som väljer ut pristagaren. Myndigheten har även regeringens uppdrag att utbetala ett statligt bidrag till Raoul Wallenberg Academy för priset. Bidraget var på 200 000 kronor, där 100 000 kronor har använts till prissumman och 100 000 kronor har använts till kringkostnader som lokalhyra, programkostnader och projektledare.

2019 års Raoul Wallenbergpris tilldelades Lovette Jallow. Genom sitt initiativ "Action4humanity" kämpar hon för marginaliserade grupper och minoriteter i samhället som drabbas av missgynnande strukturer. Hon använder, i Raoul Wallenbergs anda, sina plattformar på sociala medier för att upplysa och utbilda om rasism och diskriminering.

Analys och bedömning

Engagemanget för Förintelsens minnesdag 27 januari är stort runt om i Sverige. Vårt kalendarium möjliggör för olika arrangörer att synliggöra sitt program men också ta del av andras. På så sätt har Forum för levande historia blivit en källa för kunskap och en plattform för högtidlighållandet över hela landet. Samordningen skulle dock gå att utveckla ytterligare genom samarbete med arrangörer på fler orter.

Forum för levande historia har även en central nationell roll i arbetet med att den s.k. "Zigenarnatten" den 2 augusti. 2019 var ett särskilt minnesår, varför aktiviteter ägde rum på flera platser. De tilldrog sig extra mycket besökare.

Programkvällarna erbjuder en fördjupning i myndighetens frågor. Våra samtalskvällar har varit uppskattade och ofta fulltecknade. Många nya besökare har också hittat till Forum för levande historia. Det har genererat ett intresse för annan verksamhet, vilket bidragit till synergier mellan olika aktiviteter och program. En del programkvällar har använt konst eller konstnärliga processer för att nå nya besökare. Vi kommer att fortsätta att pröva nya former för programkvällarna.

De tre snubbelstenar som har placerats ut under året binder på ett både konkret och symboliskt sätt ihop Stockholms och Sveriges nutidshistoria med den europeiska.

Vår bedömning är att vi har lyckats mycket väl med vår programverksamhet, både den i våra publika lokaler och den som ägt rum i olika forum runt om i landet.

DIGITAL KOMMUNIKATION

Digitaliseringen innebär att vi kan nå ut bredare med vår verksamhet, med en större geografisk spridning. Vi prioriterar därför digitala produkter och digital kommunikation. I princip allt vi producerar tillgängliggörs digitalt.

Webbplatsen *levandehistoria.se* är Forum för levande historias viktigaste kommunikationskanal.

Webbplatsen *levandehistoria.se*

Webbplatsen *levandehistoria.se* är vår viktigaste kommunikationskanal. Den har fördelen att alla i hela landet har samma möjlighet att ta del av vårt utbud. Allt vårt material är tillgängligt där utan kostnad.

Antalet besökare på webbplatsen ökade ytterligare 2019.

Webbplatsen	2017	2018	2019
Antal sidvisningar (miljoner)	2,45 M	2,60 M	2,70 M
Antal besökare	540 000	583 000	626 000

I det följande ges exempel på det digitala material som finns tillgängligt på *levandehistoria.se*.

Fördjupningsmaterial

På webbplatsen finns fördjupningsmaterial samlat tematiskt. Det finns ingångar för till exempel *Demokrati*, *Förintelsen*, *Kommunistiska regimers brott mot mänskligheten* och *Rasism*. Våra fakta- och fördjupningsmaterial är bland de digitala resurser som används mest.

Utställningar för nedladdning

På webbplatsen finns tio miniatyrtställningar som kan laddas ned, skrivas ut och sättas upp av den som så önskar. Det är populärt bland aktörer med mindre resurser, till exempel skolor, föreningar och bibliotek.

Undervisningsmaterial för skolan

Under året har vi tagit fram ett digitalt klassrumsmaterial om demokratiska samtal. Materialet lanseras i början av 2020. Målgruppen för materialet är främst högstadiet och gymnasiet. Genom materialet får eleverna öva samtalskompetens och kritiskt tänkande genom att motivera sin åsikt och möta andras åsikter. I materialet ställs dilemmafrågor som ger eleverna möjlighet att reflektera och diskutera utifrån olika perspektiv. Eleverna interagerar via digitala enheter i klassrummet. Historiska exempel i materialet fler eleverna möjlighet att sätta sina åsikter i relation till historiska händelser. Materialet finns fritt tillgängligt på vår webbplats.

Distanskurser

Vi har anordnat distanskurser för lärare om bland annat rasism. De beskrivs närmare i avsnittet Utbildning/fortbildning. Dessa kurser är helt webbaserade, vilket gör att de är tillgängliga på lika villkor för alla i hela landet.

Filmer

I vårt filmrum på webbplatsen finns filmer för både fördjupning och inspiration. Under året har vi lanserat tre nya filmer om demokrati.

Vi använder också löpande filmmediet för enklare produktioner för sociala medier.

Sociala medier

Sociala medier är viktiga kanaler för att skapa intresse för våra frågor och vår verksamhet och som en direkt kommunikationskanal med våra målgrupper. Vi når många människor som är engagerade i våra frågor genom dessa kanaler och har en hög grad av interaktivitet. Våra sociala kanaler växer i vikt som kanal för att marknadsföra hela vår verksamhet och för dialog med våra målgrupper.

Vi finns på Facebook, Twitter och Instagram, där Facebook fortsatt att vara den viktigaste sociala kanalen. Antalet följare på Facebook har ökat ytterligare till närmare 17 000. Vi har under året satsat på dessa kanaler för att ytterligare sprida vår verksamhet genom sociala medier på ett målgruppsanpassat sätt.

Vi livesänder flertalet av våra evenemang på Facebook, som programverksamhet och seminarier då det bidrar till att människor från hela landet kan ta del av våra arrangemang. Under 2019 har vi livesänt ett 20-tal evenemang. Antalet livesändningar är lägre 2019 jämfört med 2018 med anledning av att vi 2018 arrangerade och filmade ett stort antal evenemang på Bokmässan.

Sociala medier	2017	2018	2019
Antal följare Facebook	11 138	14 194	16 936
Antal följare Twitter	3 059	3 304	3 392
Antal följare Instagram	1 536	2 481	3 710

Poddar

Var kommer fördomar ifrån? Sitter rasism i en människas huvud eller i samhällets strukturer? I vår podd *Prata rasism* hörs forskares olika och ibland motstridiga perspektiv. Våra sex poddavsnitt om rasism har under året haft närmare 9 000 lyssningar.

Vi har även inlett arbetet med en ny poddserie om rasism som belyser det arbete som görs inom offentlig sektor för att motverka och förebygga rasism. Podden görs inom ramen för uppdraget att samordna regeringens nationella plan mot rasism.

Seminarier och panelsamtal livesänds via sociala medier och läggs även ut på vår webbplats. Bild från ett filmat seminarium om kommunismens fall 1989.

Böcker för nedladdning

Samtliga publikationer utgivna av Forum för levande historia finns digitalt nedladdningsbara på webbplatsen utan kostnad. Den mest kända av våra böcker, *Om detta må ni berättas...*, finns till exempel digitalt tillgänglig i flera versioner: som vanlig pdf, som pdf med länkar till filmklipp, i Epub-format och som e-bok med inbäddade filmklipp och andra extrafunktioner.

Analys och bedömning

Att erbjuda digitala material är en central del av vår verksamhet då det möjliggör för våra målgrupper att ta del av vårt erbjudande, oavsett ort. Antalet användare på vår webbplats samt följare i sociala kanaler som Facebook och Instagram har ökat, liksom aktiviteten i dessa kanaler.

Mot bakgrund av att de frågor vi arbetar med varit och är mycket aktuella i samhällsdebatten ser vi ett behov av att nå ut bredare med vår verksamhet. I det arbetet är myndighetens sociala kanaler centrala och vi ser att fortsatt utveckling

av arbetet med dessa kanaler, exempelvis gällande rörlig media, är viktig. Vi har under 2019 ökat marknadsföringen av våra material och evenemang i sociala kanaler, vilket varit både kostnadseffektivt och bidragit till att nå ut bredare jämfört med tidigare fokus på annonsering i andra medier.

Myndighetens webbplats är navet i vår kommunikation och i arbetet med att nå fler inom samtliga våra målgrupper ser vi ett behov av utveckling av vissa delar av webbplatsen.

Ett annat exempel är våra nedladdningsbara miniatyrbilder, vilka även 2019 varit en central, i hög utsträckning använd och uppskattad produkt inom ramen för vårt uppdrag att främja högtidlighållandet av Förintelsens minnesdag runt om i landet.

Vår bedömning i stort är att myndighetens digitala kommunikation varit central och starkt bidragande för att nå våra målgrupper med vår verksamhet.

KUNSKAPSUPPBYGGNAD

Inom myndighetens områden produceras årligen ny kunskap och ny litteratur. Vi arbetar i alla delar av verksamheten med att förmedla, sprida och inspirera till ökad kunskap. I detta är utbyte och nära samverkan med akademien och andra kunskapsförmedlande aktörer av stor vikt. Forum för levande historia producerar och distribuerar också publikationer av olika slag.

Forskningskontakter

Forum för levande historia tar kontinuerligt fram aktuella rapporter och samverkar aktivt med experter inom forskningsvärlden vilket utgör grunden för principen att utgå från forskning och beprövade metoder i verksamheten. Kontakter och samverkan med forskningsinstitutioner är en integrerad och väsentlig del av arbetet.

I samband med Förintelsens minnesdag 2019 bjöd myndigheten in den amerikanska historikern Deborah Lipstadt. Lipstadt är professor och en av de ledande auktoriteterna inom forskningen om Förintelsen.

Under året har myndigheten haft en rad internationella forskarkontakter, många genom den internationella samarbetsorganisationen *International Holocaust Remembrance Alliance* men även med t.ex. HL-senteret i Norge och med University of South Carolina i USA.

Vi har vidare haft kontakter med forskare vid flera svenska lärosäten, till exempel Uppsala universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet, Örebro universitet, Malmö universitet och Södertörns högskola.

Seminarier

I samband med lansering av rapporter eller med anledning av internationella besök har vi har arrangerat åtta seminarier under året. Seminarierna har lyft en bredd av ämnen som till exempel förnekelse av Förintelsen, demokratifrämjande arbete i skolan, HBTQ-rättigheter, svenska folkets syn på Förintelsen, hur Förintelsen speglas i konsten och en serie seminarier om folkmordet 1915.

De har ägt rum antingen på Forum för levande historia eller på annan ort, som till exempel under Bokmässan i Göteborg. Seminarierna genomförs i egen regi eller i samverkan med andra aktörer och riktar sig till personer inom offentlig sektor, akademien och civilsamhället för en publik som på olika sätt arbetar med eller har intresse för frågor som rör Forum för levande historias uppdrag.

Rapporten 1989 – en antologi om de kommunistiska regimernas fall i Centraleuropa.

Rapportserie och publikationer

Rapportserien tas fram för att fördjupa kunskapen inom de kunskapsfält vi arbetar med. Genom att samverka med forskare vid olika institutioner kan vi sprida aktuell forskning om våra ämnesområden till en bredare publik. Vi tar också fram ny kunskap genom till exempel attitydundersökningar. Rapportserien riktar sig till en bredd av målgrupper beroende på inriktning.

Vi har gett ut tre rapporter under 2019:

- Uppfattningar om Förintelsen
- Är skolan demokratifrämjande?
- 1989 – en antologi om de kommunistiska regimernas fall i Centraleuropa

Av de rapporter som togs fram under 2019 var Uppfattningar om Förintelsen den som laddades ned mest med 355 nedladdningar.

Om detta må ni berätta ...

En bok om Förintelsen i Europa under åren 1933–1945. Med hjälp av fakta, dikter, citat och vittnesmål visar författarna Stéphane Bruchfeld och Paul A. Levine en bild av hur det ofattbara blev verklighet. Boken handlar om vad människor är i stånd att göra mot andra människor när demokratins värden bryts ner och ersätts av hatets och våldets ideologi.

Första upplagan gavs ut 1998. Den reviderades senast 2015. Boken finns översatt till engelska, finska, arabiska, serbokroatiska, turkiska, spanska och persiska. Den finns även i punktskrift för synskadade samt som video med teckenspråk för hörselskadade.

Spridning av <i>Om detta må ni berätta</i>	2017	2018	2019
Tryckt upplaga			
Svenska	16 497	16 980	6 148
Engelska	1 500	1 337	1 375
Övriga språk	0	0	0
Punktskrift/teckenspråk/CD	16	31	1
Nedladdning av pdf-bok			
Svenska	3 788	2 384	3 003
Svenska med länkar till filmklipp	2 299	2 523	2 181
Engelska	543	225	291
Arabiska	488	377	354
Persiska	422	164	144
Övriga språk	220	119	162
Nedladdning av e-bok			
Svenska	865	1 379	309
Summa	26 638	25 519	13 968

Under de 20 år som boken har funnits har den distribuerats i mer än 1,6 miljoner exemplar. Under 2019 distribuerades närmare 14 000 exemplar av boken, varav drygt 6 400 i digital form. Minskningen av spridningen av tryckta böcker beror på att vi under 2019 inte tryckt ny upplaga då innehållet framöver främst kommer att förmedlas digitalt.

Om detta må ni berätta... går att ladda ned som pdf-bok på vår webbplats. Det finns även en utvidgad pdf-version med länkar till filmklipp på internet. Dessutom finns den som komplett e-bok för iPad och Mac med inbäddade filmklipp, lyssnafunktion, begreppslista, bildspel och tidslinje. E-boken är framtagen i samarbete med UR. Boken finns även i Epubversion som fungerar på de flesta läsplattor.

Både den tryckta boken, pdf-boken och e-boken har tillhandahållits utan kostnad.

Vårt bibliotek är specialiserat på Förintelsen, folkmord och brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer.

Bibliotek

Forum för levande historias bibliotek är specialiserat på ämnesområdena Förintelsen, folkmord samt brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer. Vi har även litteratur inom områdena demokrati, mänskliga rättigheter, rasism och HBTQ-frågor. Biblioteket är ett referensbibliotek, dvs litteraturen kan studeras på plats. Ett centralt uppdrag för biblioteket är att säkerställa en väl fungerande informationsförsörjning kring aktuell och relevant litteratur vilket bidrar till myndighetens strategiska mål.

Bibliotekets samling har under 2019 ökat med 6 % till 5 620 titlar. Samtliga titlar är katalogiserade och sökbara i den nationella biblioteksdatan Libris.

Biblioteket har förmedlat boktips på webben och i sociala medier. Vi har även gett uppsatsstöd till elever som skriver uppsats inom våra ämnesområden och tagit emot grupper som besökt Forum för levande historia.

Biblioteket har haft samma öppettider som utställningarna, dvs normalt sex dagar i veckan, vardagar kl. 12-17 och lördagar kl.12-16 året om.

I Forum för levande historias arkiv finns många vittnesmål.

Vittnesmål

Myndigheten förvaltar vittnesmål från överlevande efter Förintelsen och andra folkmord. Totalt finns ca 175 vittnesmål samlade på myndigheten. Det finns få överlevande från Förintelsen kvar i livet och vittnesmålen är en värdefull historisk dokumentation för kommande generationer.

Under de senaste tre åren har myndigheten också arrangerat återkommande träffar för organisationer som arbetar

med vittnesmål från Förintelsens överlevande. 2019 har vi vidare lanserat en ny webbyta på myndighetens webbplats med information om samlingar av vittnesmål runt om i landet, pedagogiska material och information om andra organisationer som förvaltar vittnesmål från Förintelsens överlevande. Syftet med webbytan är att etablera en kunskapsbank för att tillgängliggöra vittnesmål från både nationella och internationella källor till forskare och pedagoger i Sverige.

Analys och bedömning

De senaste åren har myndigheten haft som ambition att nå ut till nya målgrupper med sin verksamhet. Med anledning av detta har myndigheten utvecklat sitt arbete med rapporter och seminarier för att kunna vara relevanta för fler och skapa möten mellan akademi, civilsamhälle och anställda inom det offentliga. Rapporterna syftar också till att nå ut med ny kunskap brett genom till exempel pressarbete.

Vår bedömning är att seminarierna och rapporterna har fyllt detta syfte, men att valet av innehåll skulle kunna anpassas ytterligare efter de olika målgruppernas behov och intresse.

Bibliotekets verksamhet analyserades under året i relation till den digitala utvecklingen och utvecklingen i stort för referensbiblioteken i Sverige. Slutsatsen blev att ett utvecklingsarbete mot ett mer digitalt utbud behöver initieras.

Boken *Om detta må ni berätta...* är fortsatt en efterfrågad produkt, och under åren har flera digitala format av boken tagits fram. Mot bakgrund av detta, och att myndigheten generellt fokuserar allt mer på digitala material för att nå fler, har boken inte nytryckts under 2019. Fokus har istället legat på de digitala versionerna av boken. Myndigheten kommer under 2020 se över denna strategi.

Vår samlade bedömning är att Forum för levande historia bidrar med ny och relevant kunskap genom de aktiviteter vi genomför men att vi skulle behöva göra mer för att få större spridning.

INTERNATIONELLT SAMARBETE

En viktig del av vår verksamhet är att bygga nätverk och samarbeta med institutioner och organisationer. Vi har även samarbeten internationellt. Genom dessa samarbeten får vi ny kunskap, inspiration och möjlighet att nå ut till fler människor.

2019 års Per Anger-pris tilldelades den afghanska journalisten Najwa Alimi. Foto: Zan TV.

Per Anger-priset

Per Anger-priset är svenska regeringens internationella pris för humanitära och demokratifrämjande insatser. Det instiftades 2004 och delas ut årligen av Forum för levande historia.

Priset har fått sitt namn efter Per Anger som var diplomat i Budapest under andra världskriget. Han tog initiativ till det svenska arbetet med att rädda ungerska judar undan nazisternas förföljelse och avrättning.

Priset ges till en person eller en organisation som genom sina handlingar verkat för mänskliga rättigheter och för stärkt demokrati och medmänsklighet i den humanistiska anda som kännetecknade Per Anger. Forum för levande

historia har i uppdrag av regeringen att ansvara för juryarbetet, arrangera prisutdelningen och även i övrigt organisera allt arbete som rör priset.

2019 års Per Anger-pris tilldelades den afghanska journalisten Najwa Alimi. Afghanistan är ett av världens farligaste länder för journalister, men också för kvinnor generellt. Med livet som insats utmanar journalisten Najwa Alimi Afghanistans traditionella syn på kvinnor och män. I ett land där kvinnor sällan får lämna hemmet själva syns Najwa i TV som reporter på den afghanska tv-kanalen Zan TV, där hon rapporterar om situationen för afghanska kvinnor.

Najwa Alimi tog emot priset den 17 oktober vid en ceremoni på Göta Lejon i Stockholm med 890 besökare. Prisutdelare var kultur- och demokratiminister Amanda Lind.

I publiken fanns inbjudna elever från fyra gymnasieskolor. En enkät visade att 81 % av dessa ansåg att deltagandet i prisceremonin inspirerade dem till att engagera sig i frågor kring mänskliga rättigheter och allas lika värde. Eleverna har även givit starka frisvar som visar på vilket sätt de har inspirerats.

På myndighetens webbplats finns, förutom allmän information om priset och pristagaren, även ett skolmaterial kallat *Människorättskämpar*. Det är baserat på filmade intervjuer med tidigare pristagare och ger stöd till lärare som vill arbeta med frågor kring mänskliga rättigheter och civilkurage.

” Att se hur andra hjälper till i olika frågor gör mig motiverad och inspirerad att själv göra något för världen! Jag tycker att det är ett fantastiskt initiativ för gymnasieelever.”

(Citat från elev som närvarat vid prisceremonin)

International Holocaust Remembrance Alliance

I myndighetens uppdrag ingår att representera Sverige i det internationella samarbetsorganet *International Holocaust Remembrance Alliance* (IHRA) och att ansvara för sammansättningen av den svenska delegationen. IHRA fungerar som en röst i den internationella debatten om frågor kring

utbildning, minne och forskning om Förintelsen. Organisationen tillkom på svenskt initiativ 1998 och den s.k. Stockholmsdeklarationen ligger till grund för dess arbete.

Genom IHRA bidrar Sverige till det internationella samarbetet som rör lärdomarna av Förintelsen. Forum för levande historia får genom nätverket även ett värdefullt kontaktnät med experter från de olika medlemsländerna.

Myndigheten har genom den svenska delegationen under året deltagit aktivt i arbetsgrupperna *Academic Working Group*, *Museum and Memorial Working Group*, *Education Working Group* och *Roma Genocide Committee*.

Under året har Forum för levande historia även sammanställt Sveriges s.k. landrapport, som tas fram till IHRA vart femte år. I rapporten finns en samlad bild av de senaste årens forskning inom Förintelsens historia, arbetet med Förintelsens historia inom museer och arkiv samt inom civilsamhälle och inom skolsektorn. Rapporten visar på hur Sverige har levt upp till Stockholmsdeklarationens åtaganden.

Forum för levande historia representerar Sverige i *Auschwitz-Birkenau Foundations International Committee*.

Auschwitz-Birkenau Foundation

Stiftelsen *Auschwitz-Birkenau Foundation* grundades 2009 i syfte att bidra till bevarandet av minnesplatsen Auschwitz-Birkenau utanför Krakow i Polen.

Sverige är ett av de länder som har bidragit till stiftelsens fond. Därmed är Sverige inbjudet att ha en representant i dess s.k. *International Committee*. Denna representant utses av Forum för levande historia.

Annat internationellt samarbete

Det internationella arbetet och internationell samverkan är ofta viktiga utgångspunkter för våra seminarier och programaktiviteter. Vi tar emot ett stort antal studiebesök till myndigheten från olika länder, inklusive besök från utländska ambassader i Sverige.

Ett exempel var en grupp om ca tio personer från Bulgarien. Deltagarna var verksamma inom olika samhällsorganisationer, inrikesdepartement och högsta domstolen och hade intresse för demokratiska processer och Forum för levande historias arbete inom området. Besöket förmedlades av organisationen Civil Rights Defenders.

Under våren besöktes myndigheten även av en delegation från norska regeringen med uppdrag att göra förarbetet till Norges nya handlingsplan mot rasism.

I samband med Förintelsens minnesdag bjöd myndigheten in professor Deborah Lipstadt från USA, en internationell auktoritet inom forskning om Förintelsen med ett speciellt fokus på fenomenet förnekelse. Lipstadt medverkade i ett flertal föreläsningar och seminarier och den spelfilm som skildrar hennes rättegång mot en känd Förintelseförnekare visades på ett tiotal orter i landet.

Under året har Forum för levande historia även inlett ett samarbete med det norska HL-senteret, som på uppdrag av Nordiska ministerrådet provar en modell för demokratifrämjande skolutveckling i de nordiska länderna.

Myndigheten har vidare under året tecknat en överenskommelse med Yad Vashem i Israel om att söka finna former för ett gemensamt pedagogiskt program för lärare.

Andra exempel på internationell verksamhet är det samarbete som under året genomfördes med den tyska konstnären Gunter Demnig i samband med att Sveriges första s.k. snubbelstenar lades ner.

Under året har myndigheten valt att åter uppmärksamma folkmordet på kristna grupper under det osmanska riket. I samband med det arrangerades en rad seminarier och en expert inom området, dr. Urmit Kurt, med ursprung i Turkiet, bjöds in som huvudtalare.

Analys och bedömning

Myndigheten har under senare år kunnat notera ett ökat publikt intresse för Per Anger-priset. De satsningar som gjorts på att ta fram material för press och webb i form av film och foton har ökat myndighetens visibilitet väsentligt. Årets film för facebook hade till exempel 52 000 visningar. Det vi tydligast tar med från året är hur väl ceremonin i kombination med klassrumsmaterialet fungerar för att öka kunskapen om mänskliga rättigheter hos elever.

Under 2019 har arbetet inom IHRA kommit att förändras på grund av nya arbetsformer inom organisationen samtidigt som IHRA rönt större uppmärksamhet än tidigare på den nationella och internationella arenan. Arbetet med den svenska landrapporten var mycket givande då detta gav möjlighet till fördjupning i utvecklingen i Sverige avseende arbetet för Stockholmsdeklarationens åtaganden.

Myndigheten kan även notera en allt större mängd inkommande internationella förfrågningar, inte sällan gällande samarbetsprojekt. Även om vi avböjer många förslag är det mycket tillfredsställande att myndighetens arbete är internationellt känt och efterfrågat.

Vår samlade bedömning är därför att Forum för levande historias arbete förstärks genom internationell samverkan och att myndigheten kan bidra med kompetens och erfarenheter på den internationella arenan i våra frågor.

SAMLAT GREPP MOT RASISM OCH HATBROTT

Regeringen har fastställt en nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott kallad *Samlat grepp mot rasism och hatbrott*. Det övergripande målet är ett strategiskt, effektivt och samlat arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i Sverige.

Statsrådet Åsa Lindhagen talade vid myndighetens konferens om arbete mot rasism för offentliganställda.

Särskilt regeringsuppdrag

Forum för levande historia har sedan 2016 regeringens uppdrag att samordna och följa upp den nationella planen. Vi redogör här översiktligt för regeringsuppdraget som även återspeglar i särskild ordning.

Samordning

Samordningsuppdraget innebär att regelbundet genomföra erfarenhets-, kunskaps- och informationsutbyten mellan olika aktörer inom området, främst myndigheter.

En konferens om arbete mot rasism för offentliganställda har genomförts med cirka 240 deltagare. Syftet med konferensen var att sprida lärdomar som dragits från det arbete som bedrivits inom ramarna för den nationella planen och att förmedla grundläggande kunskap om rasism.

En träff för erfarenhetsutbyte för myndigheterna har genomförts under året. Samtliga myndigheter med uppdrag inom planen har bjudits in. Dessa är Brottsförebyggande rådet, Diskrimineringsombudsmannen, Länsstyrelsen i Dalar-

nas län, Myndigheten för ungdoms- och civillsamhällsfrågor, Myndigheten för stöd till trossamfund, Polisen, Saminget, Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet, Kulturrådet, Skolverket, Totalförsvarets forskningsinstitut, Vetenskapsrådet och Åklagarmyndigheten. Utöver de myndigheter som ingår i planen har även Arbetsförmedlingen, Boverket, Försäkringskassan, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Stockholms län och Socialstyrelsen erbjudits möjlighet att delta.

I december 2019 beslutade myndigheten att starta det statliga myndighetsnätverket för arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Samtliga intresserade myndigheter erbjuds plats i nätverket som kommer att ha flera årliga träffar.

Fyra nyhetsbrev på temat rasism och hbtq-fobi har tagits fram och skickats till medarbetare i berörda myndigheter. Vi har även erbjudit myndigheterna webbresurser där deras uppdrag, redovisningar och dokumentation från träffar samlats. En artikelsamling med lärande exempel som beskriver

arbetet i samtliga de myndigheter som ingår i planen har tagits fram. Artiklarna har spridits via webben och sociala medier, men också i tryckt format.

Uppdraget har bland annat presenterats på MR-dagarna, Länsstyrelsen Jönköpings referensgrupp för myndigheter som arbetar med mänskliga rättigheter, sakråd om arbetet mot rasism och hatbrott arrangerat av Regeringskansliet och samarbetsmöte för myndigheter inom arbete med god förvaltningskultur arrangerat av Statskontoret.

Uppföljning

Vi har under året genomfört ett antal uppföljningsinsatser. En sådan är att samla ett antal myndigheters redovisningar av sitt arbete inom området. 2019 redovisade följande myndigheter till Forum för levande historia: Länsstyrelsen i Dalarnas län, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor och Statens medieråd. Vi har erbjudit myndigheterna en mall som stöd till sin redovisning. Forum för levande historia

har kompletterat redovisningarna med sökningar i samtliga årsredovisningar för myndigheter som ingår i regeringens plan.

En annan uppföljningsinsats är dialogmöten med samtliga myndigheter som ingår i planen, med syfte att samla lärdomar från arbetet.

Analys och bedömning

Vid dialogmötena med Forum för levande historia anger myndigheter som ingår i den nationella planen att styrkorna med planen är att den givit överblick av och sammanhang för arbetet mot rasism. Myndigheter upplever också att arbetet genom planen fått ökad legitimitet, en tydligare riktning och att frågan om rasism nu är högre på dagordningen i myndigheterna. En majoritet av myndigheterna är nöjda med de forumträffar Forum för levande historia erbjuder.

STÄRKA DEMOKRATINS MOTSTÅNDSKRAFT

Forum för levande historia har under 2018 och 2019 haft i särskilt uppdrag att sprida kunskap om faran när demokratin urholkas, genom att ange och diskutera historiska exempel och lärdomar. Satsningen ska bidra till att göra demokratin mer motståndskraftig genom att förankra stödet för demokratin som styrelseskick.

Särskilt regeringsuppdrag

Forum för levande historia har under 2018 och 2019 haft ett tidsbegränsat uppdrag från regeringen att sprida kunskap om faran när demokratin urholkas.

Syftet är att stärka kunskaper och förmågor som krävs för ett aktivt medborgarskap. Målsättningen är även att myndigheten ska nå ut till målgrupper som myndigheten idag har svårt att nå till exempel via nya arenor som folkhögskolor och studieförbund samt andra civilsamhällesorganisationer med nationella nätverk.

Vi redogör här översiktligt för regeringsuppdraget som även återrapporteras i särskild ordning.

Tre fokusområden

Det långsiktiga målet med arbetet inom temat *Demokratin och du* är att fler engagerar sig och verkar aktivt för demokratiska principer, vilket bidrar till att stärka demokratin motståndskraft.

Inledningsvis arbetade myndigheten med att mejsla ut vilka frågor som var viktigast att fokusera på utifrån myndighetens uppdrag, kompetens, relationen till andra initiativ och

behoven i samhället. Den innehållsliga avgränsningen av uppdraget som togs fram berörde tre områden:

- När samtalen tystnar
- När förtroendet brister
- När vi ställs mot dom

När samtalen tystnar handlar om det demokratiska samtalet och syftar till att lyfta yttrandefriheten som del av våra grundläggande fri- och rättigheter samt motverka polariseringen i det offentliga samtalet genom att belysa vikten av det öppna demokratiska samtalet. Inom området lyftes frågor om yttrandefrihetens gränser, propagandans roll idag och i historien. Kopplat till detta debatter om faktaresistens, alternativa fakta och filterbubblor samt hur hat och hot påverkar demokratin utveckling.

När förtroendet brister handlar om delaktighet och tillit. Inom detta område belystes vikten av delaktighet och tillit som en grund för en fungerande demokrati. Att uppmuntra och inspirera till demokratisk delaktighet och tillit till medmänniskor såväl som institutioner.

När vi ställs mot dom berör frågor om "folket" samt inkludering och exkludering. Det handlar om att adressera sam-

tida debatter genom att diskutera historiska exempel gällande vilka som inkluderas i "folket", att markera för mänskliga rättigheter och att stå upp för grundlagsstadgat skydd för alla människors lika värde. Med hjälp av historiska exempel på när idéer och förändringar på detta område försvagar eller blir ett hot mot demokratin, fördjupas kunskaper och insikter.

Många aktiviteter inom regeringsuppdraget

Inom regeringsuppdraget har ett antal aktiviteter genomförts mot olika målgrupper och flera produkter har utvecklats för lansering under 2020. Dessa aktiviteter redovisas mer utförligt under respektive verksamhetsområde.

Exempel på aktiviteter som helt eller delvis har finansierats inom det särskilda regeringsuppdraget är:

Ett digitalt klassrumsmaterial för skolan som syftar till att väcka diskussion och reflektion kring frågor som rör demokratis olika värden såsom tillit, delaktighet, jämlikhet, rättvisa och yttrandefrihet

En webbkurs för lärare om svåra frågor i klassrummet. Syftet med kursen är att stärka lärarens kunskaper och förmågor att hantera antidemokratiska uttryck, Förintelseförnekelse, konspirationsteorier, alternativa fakta och extremistiska yttranden.

Utställningen *Yttrandefrihetens gränser* med tillhörande workshop för elever. Utställningen erbjuder både ströbesökare och skolklasser en hög grad av reflektion kring yttrandefrihet på ett mellanmänniskt plan.

Pilotprojektet *Dembra*, som står för demokratisk beredskap mot rasism, antisemitism och antidemokratiska attityder. Syftet är att förebygga attityder som hotar demokratin genom att stärka demokratiska värden baserat på deltagande och kritiskt tänkande, utifrån skolans egna erfarenheter.

En utställning om demokratis värden för elever i årskurs 4-6, samt en tillhörande workshop byggd utifrån konceptet "filosofiska samtal".

Programkvällar som har behandlat olika aspekter av utmaningar för demokrati i samtiden samt yttrandefrihet.

Den interaktiva miniatyrrättningen *Demokratin och Du* i samarbete med Studieförbunden och deras projekt #vismåsteprata.

Utställningen *Leve demokratin!*. Syftet med utställningen var att belysa den demokratiska nedmonteringen i Tyskland och visa på hur sårbar grunden är i det demokratiska samhället och hur konsekvenserna kan drabba utsatta grupper.

En rapport om skolans demokratifrämjande roll.

Analys och bedömning

Genom arbetet med demokratiuppdraget har myndigheten skapat verksamhet som nått ut till delvis nya besökare och inom uppdraget etablerades även samverkan med nya partners. Uppdragets fokus på hot mot demokratin kan på flera sätt kopplas till andra delar av verksamheten, vilket har bidragit till synergier och möjlighet att skapa en långsiktighet i arbetet.

Det kräver dock mycket av myndigheten planeringsmässigt att ta ombord nya regeringsuppdrag under innevarande verksamhetsår, vilket var fallet när detta uppdrag gavs 2018. Det tar tid att formulera hur uppdraget ska planeras och organisationen att komma på plats. Under 2019 blev arbetet relativt tidspressat och produktioner som till exempel klassrumsmaterialet tog längre tid än planerat. Eftersom myndigheten organiserat uppdraget integrerat med övrig verksamhet får dock verksamheten en fortsättning under 2020, trots att uppdraget formellt tog slut vid årsskiftet. Detta säkerställer spridningen av de produkter som har tagits fram inom ramen för uppdraget.

Regeringsuppdraget har genererat produkter som fungerar i samverkan med folkbildningen som var en utpekad samarbetspartner, men ett sådant samarbete behöver fortleva över en längre tidsperiod för att få största möjliga effekt. Organisationer inom folkbildningen kommer vara fortsatt intressanta för Forum för levande historia som samverkanspartner.

Det samlade resultatet av regeringsuppdraget skulle vidare tjäna på att följas upp under 2021 för att utvärdera hur de produkter och aktiviteter som tagits fram har varit relevanta för målgrupperna och om de har uppnått önskad effekt.

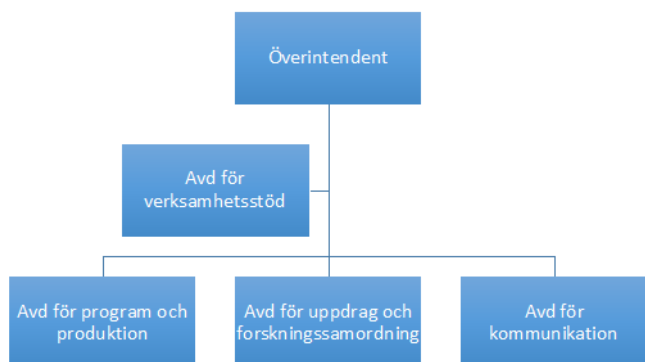
KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Forum för levande historia är en utpräglad kunskapsorganisation. Verksamheten och dess kvalitet är resultatet av den samlade kompetens som finns inom myndigheten. Utbildningsnivån är hög och många medarbetare har lång erfarenhet av våra frågor.

För att kunna attrahera, rekrytera, utveckla och behålla rätt medarbetare krävs bland annat relevant kompetensutveckling, en tydlig lönepolitik, lika möjligheter för kvinnor och män, en organisation som är anpassad till uppdraget samt en god arbetsmiljö. Under året har en intern arbetsgrupp arbetat med förankring av kompetensförsörjningsfrågor. Fokus i år har legat på uppdatering av hur vi rekryterar och introducerar nya medarbetare.

Organisation

Myndigheten har en organisation med fyra avdelningar:

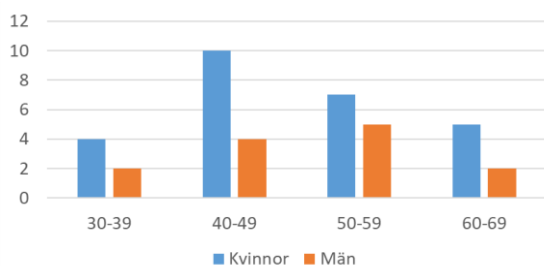

Antal anställda

I medeltal har myndigheten haft 41 anställda, vilket motsvarar 33 årsarbetskrafter. Det är samma som föregående år.

Medelåldern bland de anställda är 48 år, att jämföra med 44 år i staten som helhet. Spridningen är relativt jämn, dock med en övervikt för anställda över 40 år. Myndigheten väntar inga större pensionsavgångar de närmaste åren.

Anställda per åldersgrupp

Utbildningsnivå

Myndighetens medarbetare har en hög utbildningsnivå. 85 % av medarbetarna har högskoleutbildning varav 7 % har doktorsexamen.

Kompetensutveckling

Kompetensutveckling har främst skett genom att alla medarbetare kontinuerligt lär sig och utvecklas inom sitt arbete. Medarbetarna har även deltagit i ett stort antal kurser och konferenser utifrån verksamhetens och individens behov. Vi har haft särskilda budgetar avsatta för kompetensutveckling, både på varje avdelning och för myndigheten som helhet. Gemensamma satsningar på kompetensutveckling har berört till exempel hot och obehag samt säkerhet. Vi har också haft ett antal interna föreläsningar om bland annat demokrati och Förintelsen. Den största enskilda åtgärden under året var en studieresa till Berlin för alla medarbetare, där minnesplatser, museer och institutioner med anknytning till Förintelsen besöktes.

Personalomsättning

Personalomsättningen bland fast anställda har varit 3 % under året, mätt som antalet som slutat / antal anställda. Vi har inte haft några problem med att rekrytera nyanställda.

Lönepolitik

Årets lönerevision har genomförts som lönesättande samtal för alla medarbetare utifrån våra fastställda lönekriterier.

Jämställdhet

Av medarbetarna har 75 % varit kvinnor och 25 % män, vilket kan jämföras med staten som helhet där 52 % är kvinnor och 48 % män. I myndighetens ledningsgrupp var 80 % kvinnor och 20 % män.

Ledarskap

Vi arbetar kontinuerligt med att utveckla ledarskapet. Myndigheten har relativt små avdelningar med 5-10 anställda för att avdelningscheferna ska kunna vara nära verksamheten och stötta medarbetarna. I årets medarbetarenkät instämde

91 % av medarbetarna helt eller till stor del i att de får tillräckligt stöd från sin chef. Alla chefer samlas regelbundet till s.k. chefsforum för att diskutera olika frågor i chefsuppdraget.

Arbetsmiljö

Myndigheten arbetar systematiskt med arbetsmiljön och har bland annat gjort medarbetarundersökning och skydds rond under året samt haft en åtgärdsplan för arbetsmiljöfrågor.

Den fysiska arbetsmiljön är god och alla medarbetare sitter i öppna landskap. I årets medarbetarundersökning instämde dock endast 50 % av medarbetarna helt eller till stor del i att det finns tillräckligt med rum för möten och samtal. Vi har därför förbättrat arbetsmiljön under året genom fler mötesrum och tysta arbetsrum samt ljuddämpande åtgärder i personalköket.

Även den organisatoriska och sociala arbetsmiljön har förbättrats under året och olika insatser har gjorts i enlighet med årets handlingsplan. I årets medarbetarundersökning framkom att arbetsbelastningen är hög, något vi behöver arbeta med. Positivt är att 78 % av de anställda helt eller till stor del instämde i att myndigheten sammanfattningsvis är en bra arbetsplats.

Myndigheten har erbjudit sedvanlig personalvård till medarbetarna, till exempel kaffe, fruktkorg, julfest, friskvårdsbidrag, friskvård på arbetstid en timme per vecka, flex-tid och möjlighet till distansarbete.

Den totala sjukfrånvaron har under året varit 4,3 %. Det är en viss minskning sedan föregående år, men något högre än genomsnittet i staten som 2018 var 3,9 %. För en liten myndighet gäller att enstaka sjukdomsfall får stort genomslag i statistiken.

Anställda	2017	2018	2019
Årsarbetskrafter	31	33	33
Sjukfrånvaro	4,5 %	5,5 %	4,3 %
Personalomsättning fast anställda	14 %	0 %	3 %

Analys och bedömning

För en liten myndighet kan det vara svårt att arbeta med systematisk kompetensförsörjning. Vi har dock under året arbetat aktivt med de flesta av de delar som kan sägas ingå i detta:

- Analys av kompetensbehovet
- Attrahera potentiella medarbetare
- Rekrytering
- Introduktion
- Kompetensutveckling
- Kompetensöverföring
- När medarbetare slutar
- Anlita extern kompetens

Myndigheten har en stabil personalsituation med erfarna och välutbildade medarbetare. Man utvecklas i arbetet genom stimulerande arbetsuppgifter, externa kurser och konferenser samt återkommande samarbeten med andra aktörer. Personalomsättningen har varit låg och myndigheten är en attraktiv arbetsplats, varför vi inte har svårt att få sökande till lediga arbeten. Det är emellertid inte helt enkelt att hitta ämneskompetens inom myndighetens ämnesområden. Arbetsmiljön är god och sjukfrånvaron är på en godtagbar nivå. Vi kommer dock att arbeta vidare med arbetsmiljön, inte minst frågan om arbetsbelastning för enskilda medarbetare.

Vår samlade bedömning är att kompetensförsörjningen är god och att medarbetarnas samlade kompetens bidrar starkt till att myndigheten kan uppfylla sitt uppdrag på ett bra sätt.

ÖVRIG ÅTERRAPPORTERING

Här redovisas den återrapportering enligt regleringsbrev eller andra regeringsbeslut som inte har tagits upp i tidigare avsnitt.

Hög tillgänglighet

Forum för levande historias lokaler, verksamhet, material och information ska vara tillgängliga för alla. Tillgänglighet har en direkt koppling till vårt uppdrag att verka för alla människors lika värde.

Vi har en relativt hög tillgänglighet i våra lokaler. Verksamheten bedrivs i en äldre byggnad, men vi har anpassad lokalerna så mycket som möjligt för att vara fysiskt tillgängliga för bland annat rullstolar.

Vid utformning av nya utställningar och annat material tar vi hänsyn till att de ska vara så tillgängliga som möjligt för alla. Vi har god tillgänglighet för rullstol och permobil gällande placering av innehåll samt utrymme i utställningen. Texterna i utställningarna är skrivna enligt klarspråksnormer så långt det är möjligt. Filmer i utställningarna textas och ljudinspelningar med bärande innehåll finns även i skriven form.

Vår mest spridda produkt, boken *Om detta må ni berätta...*, finns översatt till ett antal olika språk och den finns även som video med teckenspråk samt i punktskrift.

Vår webbplats håller en hög standard vad gäller tillgänglighet för besökare med olika funktionsvariationer. Den uppfyller klass AA (näst högsta klass) av WCAG 2.0, vilket är en internationell standard för tillgänglighet.

En teckenspråkstolk översätter vid myndighetens minnesceremoni på Förintelsens minnesdag.

Mellanstadieelever i workshop om mänskliga rättigheter.

Barn och unga

Vår största målgrupp är elever i skolan. Vi vill inspirera dem att vilja lära sig mer, men också att reflektera över sitt eget ansvar och agerande. Många av de utställningar vi producerar och visar samt de workshoppar vi håller är framtagna med elever som främsta målgrupp. 47 % av besökarna i våra egna lokaler var barn och ungdomar.

Vi arbetar även med ungas delaktighet. När vi tar fram material för skolan samt utställningar som riktar sig till elever arbetar vi med referensgrupper för att det vi producerar ska landa så rätt som möjligt hos ungdomarna.

I de utställningar där vi erbjuder workshoppar för skolan möter vi elever direkt. Myndighetens pedagoger möter elever i vår publika lokal i Stockholm. Pedagoger vid de museer som tar emot våra utställningar på turné möter elever direkt på respektive museum. Detta gör att direkta möten med elever i våra utställningar sker på många platser runt om i landet.

Samtalskväll med Najwa Alimi, mottagare av Per Angerpriset. I samverkan med Reportrar utan gränser.

Samverkan med andra aktörer

En stor del av vår verksamhet genomförs i samarbete med andra aktörer. Det är ett effektivt sätt att öka spridningen av vår verksamhet och ett bra sätt att tillföra verksamheten olika typer av kompetens. Våra samarbetspartners är till exempel universitet och högskolor, andra myndigheter och kommuner samt det civila samhället.

För att nämna några exempel har vi samarbetat med universitet och högskolor samt fristående forskare kring forskning och utbildning. Vi har samarbetat med andra myndigheter och kommuner, inte minst om fortbildningar mot rasism samt inom uppdraget för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Vi har även samverkat med civilsamhället på olika sätt. Representanter från civilsamhället har bidragit med kompetens som deltagare i vår verksamhet och i referensgrupper. Det gäller till exempel inom det nationella arbetet och inom uppdraget att samordna den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Syftet med samarbetet är kunskapsförmedling och utbyte av erfarenheter.

Vilka vi har samverkat med i specifika fall framgår i avslutning till presentationen av de olika verksamheterna.

Jämställdhet och mångfald

Forum för levande historia har under lång tid arbetat normmedvetet. Vi har varit måna om att i vårt material, bildval, förmedling etc inte förstärka stereotyper eller begränsande normer. Jämställdhet och mångfald har inte analyserats och hanterats som separata frågor utan har varit en del av ett bredare arbete.

Genom myndighetens interna arbetsgrupp för jämlikhetsfrågor kartlades deltagande i myndighetens workshoppar ur ett jämlikhetsperspektiv. Under 2019 presenterades resultaten för myndighetens personal som i workshopformat fick arbeta fram förslag på insatser för ökad jämlikhet i tillgång till workshopverksamheten.

Under året har vi även undersökt olika kartläggningsverktyg till arbetet med aktiva åtgärder enligt diskrimine-

ringenslagen. Valet föll slutligen på Diskrimineringsombudsmannens metod "Växthuset". Med hjälp av den genomfördes en kartläggning av potentiellt begränsande strukturer för såväl myndighetens målgrupper som medarbetare med fokus på de olika diskrimineringsgrunderna. Kartläggningen kommer att ligga till grund för fortsatt utvecklingsarbete.

Vi har under året också arbetat med att förbättra insamlingen av könsuppdelad individbaserad statistik för att möjliggöra bättre jämställdhetsanalyser.

Agenda 2030

Vi bidrar till flera av målen inom Agenda 2030, men framför allt till mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen. Detta mål ligger inom området social hållbarhet.

Mål 16 handlar bland annat om att minska våld, övergrepp och utnyttjande av människor samt att främja rättvisa för alla, ett inkluderande och representativt beslutsfattande och en icke-diskriminerande lagstiftning.

Hela myndighetens kärnverksamhet med bland annat främjande av demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter bidrar till detta mål. Framför allt arbetar vi inom Sverige och bidrar därför till den svenska samhällsutvecklingen.

Vi har även internationell verksamhet som bidrar positivt till målet i andra länder. Ett exempel är utdelandet av Per Angerpriset, som i år gick till tilldelades den afghanska journalisten Najwa Alimi för hennes rapportering om situationen för afghanska kvinnor. Ett annat exempel är myndighetens arbete inom *International Holocaust Remembrance Alliance*, IHRA. Organisationens bärande element är den s.k. Stockholmsdeklarationen där den åttonde och sista punkten handlar om mänsklighetens strävan efter alla människors rätt till rättvisa och ömsesidig förståelse.

Under året har vi även börjat arbeta mer systematiskt med miljömässig hållbarhet, vilket framför allt avser mål 12 om hållbar konsumtion och produktion samt mål 13 om att bekämpa klimatförändringarna.

Vi har under året tillsatt en intern miljögrupp och genomfört en miljöutredning av verksamheten.

Kostnader och intäkter

Myndighetens totala lokalkostnader anges i tabellen nedan.

Lokalkostnader (tkr)	2017	2018	2019
Hyra	5 032	5 588	5 927
EI och uppvärmning	446	97	98
Reparationer och underhåll	47	55	48
Övriga driftkostnader	294	432	296
Summa	5 819	6 172	6 370

Av hyreskostnaden 2019 avser 5 731 tkr hyra för myndighetens lokaler i Gamla stan i Stockholm, med Fastighets AB

Gåsgränd som hyresvärd. 196 tkr avser hyra för andra tillfälliga lokaler, till exempel konferenslokaler.

Nedan anges kostnader och intäkter enligt indelningen i årsredovisningen. De flesta verksamhetsområden ligger på ungefär likartad nivå som tidigare år. Några förändringar kan dock kommenteras. De redovisade kostnaderna för digital kommunikation har ökat på grund av en tydligare uppföljning

av arbetet med sociala medier. Programaktiviteter hade en tillfällig ökning 2018 då vi var samarbetspartner och genomförde en stor satsning på program på Bokmässan i Göteborg. Under 2019 har omfattningen återgått till den tidigare nivån. Vidare har regeringsuppdraget att stärka demokratin minskat i omfattning 2019 jämfört med 2018.

Verksamhet (mnkr)	Kostn 2017	Anslag 2017	Övr int 2017	Kostn 2018	Anslag 2018	Övr int 2018	Kostn 2019	Anslag 2019	Övr int 2019
Utställningar	20,2	19,8	0,4	18,1	17,5	0,6	20,6	20,1	0,5
Digital kommunikation	3,0	3,0	-	2,6	2,6	-	5,7	5,7	-
Utbildning/fortbildning	18,9	17,5	1,4	6,3	2,2	4,1	6,8	1,8	5,0
Programaktiviteter	4,2	4,2	-	8,7	8,7	-	4,5	4,4	0,1
Kunskapsuppbyggnad	6,7	6,1	0,6	7,6	6,3	1,3	6,5	6,4	0,1
Internationellt samarbete	5,4	5,4	-	8,1	7,9	0,2	7,5	7,5	-
Stärka demokratin	-	-	-	4,8	0	4,8	2,2	-	2,2
Planen mot rasism och hatbrott	2,4	0	2,4	2,9	0	2,9	3,0	-	3,0
Summa	60,9	56,1	4,8	59,1	45,3	13,8	56,8	45,9	10,9

FINANSIELLA RAPPORTER

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER

(tkr)	2019	2018	2017	2016	2015
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	2 000	2 000	3 500	3 500	3 500
Utnyttjad	316	414	514	427	746
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	4 300	4 300	4 300	4 300	4 300
Maximalt utnyttjad	0	0	3 110	0	1 821
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	1	0	0	0	1
Räntekostnader	21	45	23	28	9
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Avgiftsintäkter	535	247	194	31	20
Anslagskredit					
Beviljad Uo 17 8:4 ap 1	1 393	1 377	1 361	1 649	1 332
Utnyttjad	0	0	216	0	481
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande	629	216	1	830	4
Bemyndiganden					
	<i>Ej tillämplig</i>				
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	33	33	31	34	33
Medelantalet anställda (st)*	41	41	36	37	37
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 714	1 784	1 956	1 689	1 511
Kapitalförändring					
Årets	0	0	0	0	0
Balanserad	0	0	0	0	0

RESULTATRÄKNING

(tkr)	Not	2019	2018
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	45 896	45 303
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	535	247
Intäkter av bidrag	3	10 340	13 544
Finansiella intäkter	4	8	3
Summa		56 779	59 098
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-32 148	-31 110
Kostnader för lokaler		-6 370	-6 172
Övriga driftkostnader		-18 050	-21 580
Finansiella kostnader	6	-35	-49
Avskrivningar och nedskrivningar		-176	-187
Summa		-56 779	-59 098
Verksamhetsutfall		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		338	351
Lämnade bidrag	7	-338	-351
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring		0	0

BALANSRÄKNING

(tkr)	Not	2019-12-31	2018-12-31
TILLGÅNGAR			
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	8	194	337
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	9	275	308
Summa		468	645
Kortfristiga fordringar			
Fordringar hos andra myndigheter		1 055	1 711
Övriga kortfristiga fordringar	10	20	0
Summa		1 075	1 711
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	11	2 088	1 886
Summa		2 088	1 886
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	12	-578	-153
Summa		-578	-153
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		6 112	5 973
Summa		6 112	5 973
SUMMA TILLGÅNGAR		9 165	10 062
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital			
Statskapital	13	152	152
Summa		152	152
Avsättningar			
Övriga avsättningar	14	154	222
Summa		154	222
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	15	316	414
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		1 186	1 550
Leverantörsskulder		2 575	3 346
Övriga kortfristiga skulder	16	541	546
Summa		4 619	5 856
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	17	2 901	2 386
Oförbrukade bidrag	18	1 339	1 447
Summa		4 240	3 833
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		9 165	10 062

ANSLAGSREDOVISNING

Anslag (tkr)	Ing. över- förings- belopp	Årets till- delning enl. regl. brev	Totalt disponi- belt belopp	Utgifter	Utgående över- förings- belopp	
Not						
Uo 17 8:4 Ramanslag Forum för levande historia ap.1 Forum för levande historia	19	216	46 459	46 675	-46 046	629
Uo 13 2:2 Ramanslag Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m. ap.4 Åtgärder mot rasism mm	20	0	200	200	-200	0
Summa	216	46 659	46 875	-46 246	629	

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Redovisningsprinciper

Myndighetens bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring (FBF) samt Ekonomistyrningsverkets (ESV) föreskrifter och allmänna råd till denna förordning. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF tillämpar myndigheten brytdagen den 3 januari. Brytdagen föregående år var den 4 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 20 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Kostnadsmässig anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas fr.o.m. år 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämelsen. Utgående balans år 2018, 64 tkr, har år 2019 minskat med 13 tkr.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas egenutvecklade dataprogram, förvärvade licenser och rättigheter samt maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år.

Beloppsgränsen för förbättringsutgifter på annans fastighet är 50 tkr.

Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod från den månad tillgången tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider:

3 år	Egenutvecklade dataprogram, licenser, rättigheter Datorer och kringutrustning Maskiner och tekniska anläggningar
5 år	Inredningsinventarier

Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till högst den återstående giltighetstiden på hyreskontraktet, dock lägst tre år.

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp varmed de beräknas inflyta.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp. Skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Ersättningar och andra förmåner

Ledande befattningshavare/styrelseuppdrag

	Ersättning i tkr
Överintendent Ingrid Lomfors	1 079
Inga styrelseuppdrag	
	Förmån i tkr
Hyres- och reseförmån	118

Anställdas sjukfrånvaro

I tabellen redovisas anställdas totala sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Vidare redovisas andel av totala sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer. I tabellen redovisas också sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Sjukfrånvaron redovisas i procent.

	2019	2018
Totalt	4,3%	5,5%
Andel 60 dagar eller mer	41,0%	66,3%
Kvinnor	5,6%	7,6%
Män	0,9%	0,8%
Anställda - 29 år	-	-
Anställda 30 år - 49 år	3,7%	3,4%
Anställda 50 år -	5,0%	7,6%

Sjukfrånvaro för anställda under 30 år lämnas inte eftersom antalet anställda i gruppen är under tio personer.

Noter

1 Intäkter av anslag	2019	2018
Intäkter av anslag	45 896	45 303
Summa	45 896	45 303

Summa "Intäkter av anslag" (45 896 tkr) och summa "Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag (338 tkr) skiljer sig från summa "Utgifter på anslag" i anslagsredovisningen. Skillnaden (13 tkr) beror på minskning av semesterlöneskuld som intjänats före 2009. Denna post har belastat anslag, men inte bokförts som kostnad i resultaträkningen.

2 Intäkter av avgifter och andra ersä	2019	2018
Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	535	247
Summa	535	247

Avser främst avgifter för turnerande utställningar samt hägkomstresor

3 Intäkter av bidrag	2019	2018
Bidrag från statliga myndigheter	10 144	12 396
Bidrag från övriga	196	1 148
Summa	10 340	13 544

4 Finansiella intäkter	2019	2018
Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	1	2
Övriga finansiella intäkter	7	1
Summa	8	3

Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ

5 Kostnader för personal	2019	2018
Lönekostnader (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	19 889	19 196
Varav lönekostnader ej anställd personal	765	47
Sociala avgifter	11 382	10 874
Övriga kostnader för personal	877	1 040
Summa	32 148	31 110

6 Finansiella kostnader	2019	2018
Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	21	45
Övriga finansiella kostnader	14	4
Summa	35	49

Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ

7 Lämnade bidrag	2019	2018
Raoul Wallenberg Ac. for Young Leaders	200	200
Per Angerpriset	138	151
Summa	338	351

8 Förbättringsutgifter på annans fastighet	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde	4 465	4 465
Summa anskaffningsvärde	4 465	4 465
Ingående ackumulerade avskrivningar	-4 128	-3 985
Årets avskrivningar	-143	-143
Summa ackumulerade avskrivningar	-4 271	-4 128
Utgående bokfört värde	194	337

9 Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärde	4 296	4 130
Årets anskaffningar	0	166
Summa anskaffningsvärde	4 296	4 296
Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 988	-3 944
Årets avskrivningar	-33	-44
Summa ackumulerade avskrivningar	-4 021	-3 988
Utgående bokfört värde	275	308

10 Övriga kortfristiga fordringar	2019-12-31	2018-12-31
Övrigt - Kreditfaktura Leverantör	20	0
Summa	20	0

11 Förutbetalda kostnader	2019-12-31	2018-12-31
Förutbetalda hyreskostnader	1 489	1 422
Övriga förutbetalda kostnader	599	464
Summa	2 088	1 886

12 Avräkning med statsverket	2019-12-31	2018-12-31
------------------------------	------------	------------

Anslag i icke räntebärande flöde

Ingående balans	0	1 240
Redovisat mot anslag	200	200
Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-200	-1 440
Fordringar /Skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	0

Anslag i räntebärande flöde

Ingående balans	-216	216
Redovisat mot anslag	46 046	45 494
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-46 459	-45 926
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-629	-216

Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag

Ingående balans	63	103
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-13	-39
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	51	63

Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto

Ingående balans	0	0
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	200	1 325
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-200	-2 765
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	0	1 440
Övriga fordringar /skulder på statens centralkonto	0	0
Summa Avräkning med statsverket	-578	-153

13 Myndighetskapital		
Myndighetskapitalet består endast av statskapital vars värde är oförändrat mellan åren. Därför redovisas ingen specifikationstabell.		
Statskapital utan avkastningskrav avseende Konst från Statens Konstråd	152	152
Utgående balans	152	152
14 Övriga avsättningar		
Avsättning för lokalt omställningsarbete	2019-12-31	2018-12-31
Ingående balans	222	165
Årets avsättning	57	57
Årets utnyttjande	-125	0
Utgående balans	154	222
Inget planerat nyttjande för 2020		
15 Lån i Riksgäldskontoret		
Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.		
Ingående balans	414	514
Under året nyupptagna lån	80	85
Årets amorteringar	-178	-185
Utgående balans	316	414
Beviljad låneram enligt regleringsbrev	2 000	2 000
16 Övriga kortfristiga skulder		
Personalens källskatt	513	533
Övrigt	28	13
Summa	541	546
17 Upplupna kostnader		
Upplupna semesterlöner inkl. soc. avg.	2 241	2 038
Övriga upplupna löner inkl. soc. avg.	49	124
Övriga upplupna kostnader	611	224
Summa	2 901	2 386
18 Oförbrukade bidrag		
Bidrag som erhållits från annan statlig myndighet	1 339	1 333
Bidrag som erhållits från icke-statliga organisationer eller privatpersoner	0	114
Summa	1 339	1 447
<i>varav bidrag från statlig myndighet som förväntas tas i anspråk :</i>		
mer än tre månader till ett år	1 339	1 333
Summa	1 339	1 333

19 Uo 17 8:4 ap.1**Forum för levande historia**

Myndigheten får disponera maximalt 1 377 tkr av det ingående överföringsbeloppet, d.v.s. 3% av föregående års tilldelning om 45 926 tkr, enligt regleringsbrevet. Eftersom anslagssparandet endast var 216 tkr, disponeras hela överföringsbeloppet.

Enligt regleringsbrevet disponerar Forum för levande historia en anslagskredit på 1 393 tkr.

Anslaget är räntebärande.

I anslagsposten ingår medel för ett pris för humanitära och demokratifrämjande insatser i enlighet med förordningen (2004:1024) om pris till Per Angers minne. Såväl prissumman som omkostnader för prisutdelning m.m. ska rymmas inom anslagsposten.

Anslagsposten ska bl.a. användas till att betala det svenska bidraget till den fond som inrättats av International Holocaust Remembrance Alliance.

20 Uo 13 2:2 ap.4**Åtgärder mot rasism m.m.**

Anslaget är icke räntebärande. Medlen ska användas till ett bidrag till ett pris till Raoul Wallenbergs minne. Av bidraget ska 100 tkr utgöra prissumma och högst 100 tkr användas till administrativa kostnader. 200 tkr är utbetalade till Raoul Wallenberg Academy, varav 100 tkr är prissumma.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm den 20 februari 2020

Ingrid Lomfors, överintendent

FORUM
FÖR
LEVANDE
HISTORIA

